

A holnap gyűlekezete

21-34. oldal

„...van Szószólónk” (1Jn2,1)
Szószóló

2014. december ~ X. evf. 3. szám

ÁRA: 500 Ft

TARTALOM

Darányi Kriszta: A veszteségem megajándékozottsággá let	4
Fábián Mariann: Mintha csak nekem szólna az igazhirdetés	5
Opris Miklós: Ez volt kettőnk megegyezése Istennel...	6
Szombati Henriette: Megérkeztem közétek	7
Staar Edina:	
Kis Ica: Áttörés háza miniben	8
Ferenczi Zoltán: Gyülekezetplántálás és gyülekezetmultiplikálás	9
Rézsó-Nagy Réka: Diakónia	10
Isten a világban	11

HAGYOMÁNY ÉS TÖRTÉNELEM

Telekes Tamás: In memoriam 660.000 lélekért ~ avagy az I. Világháború lélektana	12
Kun Attila: Tábori lelkészek és istentiszteletek az Első Világháborúban	13
Igazságos háború?	14

TALÁLKOZÁS Regéczy-Nagy Lászlóval	16
EGYHÁZ ÉS VILÁG	18

A Holnap Gyülekezete	Szabados Ádám	21
	Balla Péter	23
	Berze János	25
	Hamar Dávid	26
	Aaron Stevens	27
	Nátulyné Sz. Eszter	29
	Tray Shaw	30
	Andrásiné T. Franciska	31
	Mózes Áron	32
	Stefan Gustavsson	33

Nyíri Judit, Oravetz Anett és Kis Ica: Svédországban	34
---	----

SZOMSZÉDOK ~ Imre Zita	36
-------------------------------	----

NYELVŐR ~ Az etimológia útvesztőiben	38
---	----

Schlégl Annamária dr.: Jedi kurzus — lézerterápia Whiskyvel	39
--	----

SÓSZÓRÓ ~ Komlódi Marikával	40
------------------------------------	----

Gajdácsi Edina: A dietetikus tanácsai	42
--	----

MINIFI — mesedélutánok	43
-------------------------------	----

GYÜLEKEZETI

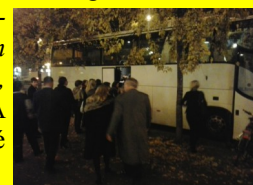

"KÉPZELT RIPIORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLRA" ÖSSZES DALAI

Az idősebbeknek azért volt élmény, mert újra megnézhatték... A fiatalabbnak meg azért, mert bepillantást nyerhettek szüleik, nagyszüleik világába. De talán a Tinifisek számára adott a legtöbbet a Vígyszínház társulatának színi játéka, ugyanis ők az ifjúsági bibliai órai csoportjukban több alkalommal bele-belehallgatnak a *Képzelt riport* dalaiba. Az ifik egy részének témáját ezek az énekek adják. Érdemes

ilyen füllel meghallgatni Déry Tibor kisregényének muzicalváltozatát. Az énekek olykor megdöbbentően mély teológiai gondolatokat jelenítenek meg — még akkor is, ha a dalszöveg írójának ez nem volt elsődleges szándéka. Elegendő csak az olyan sorokra gondolnunk, mint „*milyen az íze az élet vizének*”, vagy „*valaki mondja meg, miért vagyunk itt, anyám azt mondta, hogy boldog légy, de anyám azt nem mondta, miért nem e földön, anyám nem mondta, mondd miért*”. A színdarab mindenkit megérintett. Jó volt a buszon hazafelé megosztani egymással az érzéseinket, gondolatainkat...

**"MEGPRÓBÁLTAK ELTEMETNI MINKET.
NEM TUDTÁK, HOGY MAGOK VAGYUNK."**

(MEXIKÓI KÖZMONDÁS)

KOMLÓDINÉ MARIKA ~ Elég bizonytalan volt az eljutásom erre a családi napra, mert az előző hét nagyon megterhelő volt számomra. Viszont azt is tudtam, hogy nagyon el szeretnék menni, mert vágytam a feltöltődésre a gyülekezet közösségében, és örültem, hogy együtt élvezhetjük a gyönyörű indiánnyarat Töserdőn.

Több mint 10 éve jártam itt utoljára, de akkor is és most is, igazi pihenést és kapcsolódást jelentett számomra.

Sokat imádkoztam ezért a napért, és meghallgattam az Úr! Ott lehettem én is, és nagyon jól éreztem magam. Már az utazás is jó hangulatban telt: a buszon hangos beszélgetés, közelebbi ismerkedés, sok nevetés volt. Megérkezve a kirándulás helyszínére, a tóparti és erdőszerű nagy ligetes helyre telepedtünk le piknikezni. Mindenki elővette a batyujá-

ból a sok finomságot, és egymást kínálva közösen ebédeltünk meg. Ezután egy kis erdei sétára indultunk, mely során kiderült, hogy kik a legbátrabbak és a legelkötelezettebbek. Ők ugyanis nemcsak a rozoga hídon keltek át, hanem úttalan utakra tévedve még a szúnyogokkal is megküzdöttek. A szúnyogok vélhetően az egész napunkat szerették volna megzavarni, de elrontani a hangulatot és a jókedvet legnagyobb igyekezetük ellenére sem tudták: erősebbek voltunk náluk.

Visszatérve a sétáról, egy kis játék következett az ejtőernyővel Csilla vezetésével. Élveztük ám kicsik, nagyok, fiatalok, idősek. Elnéztem, hogy milyen gyermekké tud válni az ember, néha még 60 évesen is!

Majd következett a Franciaországból érkező petanque nevű játék Marcsi vezetésével. Itt golyókat kellett gurítani szé-

pen, lassan, ügyesen, ami nem sok mozgást igényelt, így az idősebbek is bátran bekapcsolódtak. Ebből is nagy vigadozás kerekedett. Gyermek, felnőt看 egyaránt küzdöttünk versenyszerűen. Nagyon jó volt!

Számomra a nap fénypontját a csónakázás jelentette, ugyanis kolozsvári gyermekkorom emlékét idézte vissza, amikor a szülővárosom szép sétatéri taván csónakáztunk a családdal. Most is ezt a kedves családi légkört tapasztaltam, miközben egy kis evezési fortélyt is elsajátítottam sok nevetés, csevegés közben, élvezve a környezet szépségét.

Szép volt kint lenni a természetben ezen a verőfényes, szép, őszi napon. Hazafelé a buszon, vidáman énekeléssel fejeződött be a napunk.

Örültem, hogy elmehettem és együtt lehettem Veletek!

CSALÁDI NAP A TISZA HOLTÁGNÁL

SZÜCS DÁNIEL ~ Az istentisztelet után szépen elindultunk Töserdőbe. Már a buszon is jó hangulat kerekedett, hiszen mindenki lelkesen várta a közös ebédet és az érdekes szabadidős programokat.

Az együtt elfogyasztott ebéd után egy kis séta következett a tanösvényen, utána pedig egy színes ejtőernyőt fesztettünk ki, melynek segítségével labdákat rejtettünk el a huncut manók elől, vagy éppen közösen emeltük azokat a magasba.

Ahogy láttam, ez a játék mindenkinek nagyon tetszett, köztük nekem is, hiszen fiatalok és idősek, egyaránt bekapcsolódtunk. A játék után a bátrabbak elmentek egy kis csónakázásra. A csónakázás után jött a petanque nevű játék, amit szintén közösen játszottunk. Utána gyorsan összehajoltunk, hiszen öt órakor jóval nagyobb szúnyoginvázió volt várható, mint ami eddig volt, ezért jobbnak tartottuk a gyors hazamenetelt.

Számomra az igazi közösségi élményt

három dolog teszi igazán nagygyá ebben a gyülekezetben: egyrésről az egymás iránti tisztelet és az odafigyelés, másrésről a felmerülő konfliktusoknak a megoldása és az őszinte kommunikációra való törekvés.

Végezetül pedig külön szeretném megköszönni a kirándulás megszervezését Marcsinak, hiszen egy újabb közösségi élményt tapasztaltam meg a gyülekezetben.

TEMATIKUS ROVATUNK

20-33. oldal

A holnap gyűlékezete

A Szószóló decemberi számának tematikus rovata azt a kérdést feszegeti, hogy milyen hazai és nemzetközi hatások, spirituális és társadalmi folyamatok befolyásolják gyűlékezeteink folyamatait. Ma már közhelyként említhetjük meg, hogy közösségeink eddig nem látott kihívások előtt állnak, amelyekre megfelelő és értékvilágunkkal is azonos válaszokat kell adnunk.

Meggyőződésünk, hogy azok a közösségek, amelyek a jövőbe tekintenek, és van elég hitük, bátorságuk ahhoz, hogy elengedjék a tegnapi megbéklyózó örökségét, és a holnap gyűlékezetét építsék úgy, hogy eközben benne maradjanak Isten több ezer éves történetében, tudatosan képviselve azokat a reformátori értékeket, amelyek a Szentírás keretei között tartják folyamatainkat, nos az ilyen közösségek a jövőben is képesek lesznek arra, hogy hűen képviseljék az Isten ügyét akkor is, ha az népszerűtlen, divatjamúlt.

Ezért kérdeztünk meg magyar és külföldi lelkészeket és nemlelkészeket a holnap gyűlékezetével kapcsolatban, nem megelégedve mindarról, amiben egy-egy gyűlékezet taníthat bennünk.

A beszélgetések nemcsak azért érdekesek, mert széles körű kitekintést adnak a Jézus ügyéért égő és tenni akaró emberek gondolataival kapcsolatban, hanem azért is, mert több olyan értékre is rávilágítanak, amely mellett mi el szoktunk menni...

Szószóló

www.refmenthet.hu

~ 3 ~

2014. szeptember X. évf. 2. szám

A veszteségem megajándékozottsággá lett

Szeretek megállni és visszatekinteni a múltra, az életemnek azokra az útjelző tábláira, amelyek formáltak engem. Vannak olyan tábláim, amelyek egy új útszakaszra irányítottak, ilyennek mondható a „2007-2008 konfirmáció” feliratú táblám. Hálás szívvel gondolok vissza a bizonyásgtételre, és az azt megelőző két évre.

Egy képpel szeretném érzékeltetni, hogy mit is jelent számomra a megtérés. Bungee jumpinggal beleugrani Isten tenyerébe, teljesen ráhagyatkozni.

Egy olyan élethelyzetben szólított meg Isten, amikor azt éreztem, hogy az egész világ érthetetlen és mindenki megváltozott. Úgy éreztem nem értek semmit, de legfőképpen magamat nem értettem. Visszatekintve most így látom a 13-14 éves énemet.

Határozottan emlékszem arra a pillanatra, mikor szüleimmel végleg meghoztuk a döntést, és kimondtuk: na jó, járjak a gyülekezetbe, a konfirmációs órákra, mert ez közel is van, majd csak eltelik valahogy az a két év... Azonban az igazi indokot egyikünk se mondta ki a családban, hogy miért fontos megcsinálnom a konfirmációs ceremóniát. Csak az volt a lényeg, hogy tegyem meg.

Tele voltam kérdésekkel: mi az élet értelme, mi lesz a halál után, miért születtem meg, ki vagyok én... Nagy meglepetésemre találtam egy olyan helyet, ahol effajta kérdésekről lehetett komolyan beszélgetni. Így kezdtem el egyre jobban megszeretni a konfirmációs órákat, és bekepcsolódní a Tinifis közösségbe. Jó volt megélni a bizalmas légkört, a közösség befogadó szeretetét. Legelőször ezek fogtak meg.

Eközben Isten megmutatta nekem azt az utat, ahogyan idekerültem.

Gyermekkorom egyik kulcsfontosságú személye a

nagymamám volt. Sok időt töltöttem vele. Jókat játszottunk. Nagyon szerettem vele lenni. Aztán a betegsége idején négy évig lakott velünk. Eszti néni – a nagymamám – évtizedeken át elkötelezett tagja volt a közösségünknek. Valójában a nagymamám kérése volt a család felé, hogy konfirmáljak. Ekkor döbbsentem rá arra, hogy milyen komoly jelentősége van az ő imádságának, amely hozzájárult ahhoz, hogy valóban nem kötelességből, hanem őszintén akartam elköteleződni Isten mellett.

Megértettem, hogy Isten már több évvel ezelőtt elkezdte készíteni a nagymamám útját és az én utamat is Hozzá. Így vált személy szerint valósággá, hogy: „Már anyám méhében elhívott engem az Úr, születésemtől fogva emlékezetben tartja a nevem.” (Ézs. 49,1)

Később Isten közelében értettem meg, hogy Ő választ, megvigasztaló választ tud adni a veszteségeimre. Nagymamám halálát kimondatlanul, titkon, nagy veszteségként éltem meg. Sőt, büntudatom volt amiatt, hogy nem voltam vele többet a betegsége idején. Vigasztaló erőforrássá vált, hogy nem örökre veszítettük el egymást, hanem találkozhatunk majd, sőt, ő már most tud beszélgetni velem ott fenn.

Hihetetlen nagy csoda, hogy Isten közelében a nagymamám elvesztése — a veszteségem — átfordulhatott a megajándékozottság életszakaszává. Fiatalon megmutatta nekem, hogy a keresztyénység egyik többlete épp ez. Isten felajánlotta nekem, hogy vele együtt tervezem meg a jövőmet. Semmivel sem pótolható az az ajándék, hogy nem kell egyedül megoldanom az életemet. Sőt,

nem kell áldozatnak lennem, nem kell csupán a büntudattól szenvednem, hanem Jézus által eljuthatok a bűnbocsánatig. Istenre mindig számíthatok, velem van a nehézségekben és az örömeinkben is.

Nem akartam magamról beszélni, csak arról, amit felismertem Isten közelében. Ha ez megtörténhetett

az én életemben, akkor mással is megtörténhet. Mit kell ehhez tennünk? Azt gondolom, az ugrás előtti pillanatban szükség van arra, hogy őszinték legyünk saját magunkkal és legfőképpen Istennel. Őszintén, álarcok nélkül boruljunk le Őelőtte. Nekem sokat segített, hogy fel mertem tenni a kérdéseimet Istennek. Meg akartam érteni az Urat. Őt akartam az első helyre tenni az életemben.

Azt gondolom, Isten minden embert meg akar szólítani, és a kegyelmi pillanat fordulata akkor következik be, amikor mi is hajlandók vagyunk befogadni az Ő szavát, és nem hátrálunk meg. Épp úgy, ahogy ezt Ézsaiás is mondta és tapasztalta évezredekkel ezelőtt: „Az én Uram, az ÚR, megnyitotta fületem. Én pedig nem voltam engedetlen, nem hátráltam meg”. (Ézs. 50,5)

Mintha csak nekem szólna az igehirdetés

Fábíán Mariann
gyógypedagógus

gyülekezetéről van szó, nagyon megörültem, mert a gyermekeim és az édesanyám által szorosan kötődöm a református egyházhoz. De hogy konkrétan ide vetett az életutam, abban nagy szerepe volt az én keresésemnek, illetve a budapesti barátunknak.

Szószóló: *Mi már, akik ide járunk, legtöbben elfelejtettük, milyen ide megérkezni. Te néhány hónapja kerültél köznénk. Megosztod velünk, milyen volt az első benyomásod?*

F.M.: Az első fontos benyomásom az volt, hogy ez a gyülekezet kis létszámú közösség. Korábban nagy méretű templomba jártam, ahol nem éreztem azt, amit itt megélhetek. Aztán nagyon lényeges, hogy ebben a gyülekezetben nagyon világosan és egyértelműen kimondásra kerül, hogy mi az egyház feladata, és mi nem az, vagy hogy mi a szerepe a gyülekezetnek és a lelkipásztornak. Kifejezetten fontos, hogy ez a gyülekezet valóban ezek szerint működik is. Abban a gyülekezetben, ahova alkalmanként eljártam, soha nem tapasztaltam ugyanezt. Ez a közösség sokkal személyesebb, családiasabb. A gyülekezet tagjai ismerik egymást, és nem csak vasárnaponként találkoznak egymással. Nekem nagyon jó érzés volt, hogy ebben a gyülekezetben valóban azt találtam meg, amit kerestem. Nagyon jó érzés egy ilyen családias gyülekezet tagjának lenni.

Szószóló: *Mai tapasztalatoddal, látásoddal mit tanácsolnál, mit lenne hasznos másként tennünk, ha szeretnénk befogadóbb közösséggé válni?*

F.M.: Én nem gondolom, hogy bármi mást vagy bármit jobban kellene csinálni. Én magam az első percben éreztem azt, hogy erre a gyülekezetre alapvetően jellemző a nyitottság, befogadókészség. Persze lehet, hogy ehhez hozzájárult az is, hogy az első alkalommal már találkoztam 2-3 ismerőssel. Ők valószínűleg nem ismertek fel engem, de én megismertem őket, és ez sokat jelentett nekem. A gyülekezet olyan kedvesen fordult hozzám, hogy

Szószóló: *Hogyan kerültél ide a gyülekezetünkbe?*

F.M.: Kecskeméten lakom. Egy ideje tudatosan kezdtem keresni az életem nagy miértjéire a válaszokat. Egy budapesti családi barátunk hívta fel a figyelmemet a hetényi gyülekezetre. Először féltem, hogy miféle közösség lehet ez. Aztán amikor megtudtam, hogy egy református

nem tudom, érdemes lenne-e valamit másként tenni. Emlékszem, hogy az első alkalommal odajött hozzám egy melegszívű nagymama, aki nagyon kedvesen elkezdett velem beszélgetni. Ilyet máshol soha el sem tudtam volna képzelni. Nekem ez nemcsak újszerű, hanem alapvetően meghatározó élmény volt.

Szószóló: *Bekapcsolódtál az Alapozó bibliaórai közösségbe. Hogyan érzed magad?*

F.M.: Egy kicsit furcsa volt. Leginkább azért mert mindenki egy kicsit más volt, más oldalról ragadta meg azt a témakört, amelyről beszélgettünk. Nekem kicsit heterogén ez a csoport, de azt hiszem, ez amúgy is csak idővel változhat meg. Ha többször találkozunk, jobban megismerjük egymást. Idő kell ahhoz, hogy összeemelegedjünk, összebárátkozzunk. Én magam ezt is nagyon fontos célként tartom. Ez a bibliaórai csoport egy kisebb közösség a gyülekezet egészén belül.

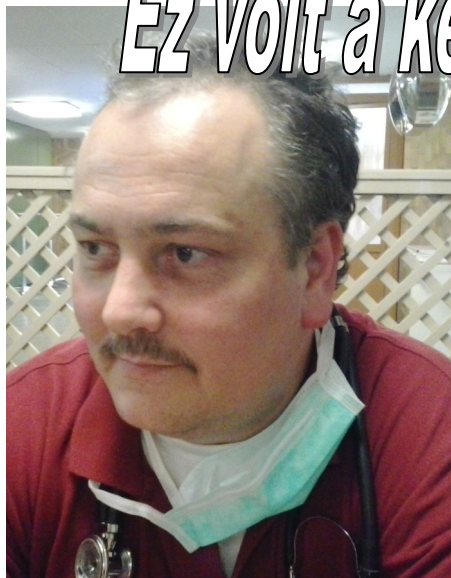
Szószóló: *Volt-e valami, ami meghatározóvá vált a számodra ebben a gyülekezetben?*

F.M.: Én minden egyes vasárnap megerősödve megyek haza innen. Amikor az anyukám nem tud eljönni, akkor minden alkalommal elmesélem, hogy miről szólt az igehirdetés. Soha nem érzem úgy, hogy fölösleges lett volna ide eljönni. Amikor erre gondolok, megerősödöm abban, hogy volt értelme annak, hogy ebbe a gyülekezetbe kerültem. Különös az, hogy minden héten valahogy úgy alakul, mintha csak nekem szólna az igehirdetés. Nyilván nem csak nekem szól, de nekem ez ilyen érzés. Nagyon szerettem azt is, hogy az istentisztelet elején elvehetem az igehirdetés-vázlatot, és ha leragadok a prédikáció egy fontos gondolatánál, akkor a vázlat segítségével vissza tudok kapcsolódni az igemagyarázathoz. Ilyennel én máshol nem is találkoztam még. Ez kifejezetten nagy segítség nekem. Vannak olyan mondatok az igehirdetésben, amiket alá is húzok magamnak, mert ezek olyan nagysúlyúak a számomra, hogy később is vissza akarom keresni őket. A vázlatokat aztán mindig hazaviszem, és fent a polcomon őrizgetem.

Szószóló: *Változtál, mióta idekerültél?*

F.M.: Körülbelül öt éve sokféle mélységet éltem át. Különböző tünetek jelentkeztek nálam. Sokfelé kerestem segítséget, megoldást. Érdekes, hogy mióta itt vagyok, ezek a tünetek megszűntek. Azóta nem jelentkeztek. Nekem ez komoly erőt ad. Amikor arról volt szó az egyik igehirdetésben, hogy az istentisztelet nem azokért van, akik itt vannak, hanem azokért, akik nincsenek itt, elhatároztam, hogy elhívom az egyik barátnőmet a gyülekezetbe. Azt gondolom, ha nekem ennyit adott a közeledés Jézus felé, neki is erre lehet szüksége. Szerintem egy ennyire nyitott és befogadó közösségben ő is jól érzi majd magát. Remélem, hogy örömmel fog jönni...

Ez volt a kettőnk megegyezése Istennel...

dr. Opris Miklós
anaesthesiologus
szakorvos

Szószóló: Hogy jutottál el közénk?

O.M.: Magyarországra vagy a gyülekezetbe? Ugyanis én Erdélyből származom?

Szószóló: A gyülekezetbe...

O.M.: Hát hozzátok nagyon nehezen... Az történt, hogy 2011-ben vettem egy házat, amit elkezdtem felújítani. Ez eltartott 2013-ig. Ekkor jutottunk el oda, hogy ki is költözzünk. Tavalyig Kecskeméten laktunk. Addig is jártunk templomba, de úgy illik, hogy az ember a lakóhelyén legalább tudja, hogy hol van a református templom. Én mindig tornyos templomot kerestem. De úgy, ahogy mondom, kilenc hónapon keresztül egyetlen vasárnap sem volt, amikor 10 óra előtt el tudtam volna jönni. Végül aztán a feleségem jött el először, és azóta itt vagyunk minden vasárnap a kislányunkkal együtt.

Szószóló: Emlékszel az első hangulatra? Mi volt, ami fogadott téged?

O.M.: Igen, hogyne. Pista bácsi, Nagy István prédikált, és nagyon jó volt az igehirdetése. Aztán számomra kifejezetten jó hangulata van a gyülekezeti háznak. Öszintén szólva én nem szerettem a nagyméretű, félhomályban de rengő, dohos templomokat. Itt még a belső környezet is megszólító. Világos van, kifejezetten barátságosak voltak az emberek, családis, meghitt közösség fogadott, azt sem tudtam, merre nézek, mindenki mosolygott. Egyszer az első alkalommal olyan volt, mintha hazaérkeztem volna. Eddig soha nem gondoltam, hogy így is meg lehet élni a

gyülekezet közösségi életét. Egyszerre találkoztam egy végtelen letisztult egyszerűséggel, és mégis olyan fenséges volt minden. A helyükön voltak a dolgok...

Szószóló: Hogy érzi magát Hanna, a kislányotok?

O.M.: Nekem fantasztikus élmény Hanna visszajelzése, mert ő nagyon szeret ide járni. Úgy fogalmazott, hogy a hetényi hittanórákon [értsd: gyermekistentiszteleteken — a szerk.] sokkal jobban érzi magát. A különbség okát nem mondta el, de az első ittlétünk után már a másodikat is nagyon várta, és ez nála ritka. Ilyet addig egyszer sem mondott. Olyat már igen, hogy menjünk el a McDolnad's-ba, de hogy templomba menjünk... Ilyet ekkor mondott először. Azóta már kifejezetten várja a vasárnapokat, hogy itt lehessen a gyülekezetben. Ez nagyon nagy dolog.

Szószóló: És te?

O.M.: Én is hasonlóan érzem magam. Nagyon megfog a gyülekezet emberközelisége, meghittsége, barátságossága. Aztán ami még ennél is fontosabb, értem a prédikációkat, megfognak, lekötnek, nekem szólnak. Korábban előfordult, hogy felültem a karzatra, és fél óra múlva kimentem, nem is értettem meg nem is hallottam semmit...

Szószóló: Református családban nőttél fel, aztán elkezdted személyesen is keresni Istent.

O.M.: Az, hogy református családban nőttem fel, csak félig igaz. Édesapám ortodox volt, édesanyám pedig református. Ugye a fiúkat az apjuk után keresztelték. Azonban a keresztaapám nem jött el a keresztele. Akkor azt mondta az én apám, hogy akkor menjünk el a másik templomba. Nos, így lettem én református. Így kezdtem el rendszeresen járni vallásórákra, istentiszteletre. De megmondom őszintén, nem volt aki megmagyarázza a hittel kapcsolatos dolgokat. Így azt értettem meg, amit megértettem. 2008-ban lett egy betegségem, amely átformált mindent az életemben. A kórházban, ahol kezeltek találkoztam két keresztyén nővel, akikkel sokat beszélgettem Istennel. Ezek nagy hatással voltak rám. Persze ilyenkor az ember nagyon el van veszve. De egyre jobban kezdtem megérteni a fon-

tos összefüggéseket. Számomra is érdekes, hogy mennyire átalakul ilyenkor az ember értékrendje. Számomra akkor az volt a legfontosabb, nehogy elveszítem ezt az egészet. A betegségemben megtaláltam Istent, és tényleg féltem, hogyha visszakerülök a mindennapok forgatagába, el fogom veszíteni azt, Akit a betegségemben megtaláltam. Egyszer olvastam egy statisztikai vizsgálatról, amely szerint a férfiak 2 percenként a szexre gondolnak. Na, én 2 percenként Istenre gondoltam, és ezt nem akartam elveszíteni.

Szószóló: Mi az, amit megtaláltál Isten közelében?

O.M.: Megnyugodtam. Nem tudom... Nehéz erre jó szavakat találni. Egyszerűbbé vált az életem, és megnyugvást találtam a közelében. Valahogy megváltozott a gondolkodásmódom. A nehezebb munkahelyi időszakokat is könnyebben kezelem azóta. Azelőtt egészen más volt minden. Rossz volt minden, semmi nem volt elég. De azóta elolvastam a Biblia 90%-át, és megértettem egy csomó összefüggést az élettel kapcsolatban.

Szószóló: Kaptál visszajelzéseket a változásoddal kapcsolatban?

O.M.: Igen... Sok gúnyos kritikát kaptam.

Szószóló: Ha a nemhívók kritizálják az embert a hite miatt, annál kevés hitelesebb visszajelzés létezik.

O.M.: Kinevettek, amikor elmondtam, hogy én hiszek Istenben. Nem tudom miért... Én ebben semmi vicceset nem találok... Lehet, hogy nem tudom jól előadni a dolgokat. Ezért nem lennék jó prédikátor.

Szószóló: Hogy vezet téged Isten?

O.M.: Nekem nagyon meghatározó volt az a bibliai rész, amikor Jézus azt mondja, hogy „nektek pedig még a hajatok szála is mind számon van tartva” (Mt 10,30). Akármit csinállok, az Isten előtt van. Úgy látom, hogy amit csinálnom kell, az az Ő áldása. Amikor a kórházban voltam, akkor azt mondtam Istennek, hogy minden, amit csinállok, és dicséretet kapok, az legyen Istené. A kritikát majd elfogadom én. Ez volt a kettőnk megegyezése Istennel, és ehhez tartom magam ma is.

**dr. Szombati
Henriette
jogász**

Megérkeztem közétek

Tősgyökeres kecskeméti lakos vagyok. Régóta bennem élt a vágy, hogy közelebb kerüljek Istenhez, azonban főként saját magam miatt nem tettem meg a közeledés lépéseit. Közben teltek-múltak az évek. Ez alatt férjhez mentem, és született egy fiam és egy leányom.

A húsz év alatt persze volt sok örömteli pillanatot élhattunk át. Aztán az évek múlásával egyre inkább rám telepedtek a mindennapi gondok és lelki fájdalmak. Azonban valamiért

nem gyűrték maguk alá ezek a rossz érzések. Továbbra is szeretek másokat megnevetetni, és én is szeretek vidám lenni.

A hetényi gyülekezetről először Friedrich Marcsitól, a koléganőmtől hallottam. Lelkesen mesélt a gyülekezeti alkalmakról, az istentiszteleteken történt igemagyarázatokról. Őt hallgatva lassan felébredt bennem is a kíváncsiság, és el is mentem egy-egy vasárnap délelőtt az istentiszteletre, amelynek befejeztével gyorsan leléptem.

Idén tavasszal olyan változás állt be az életemben, melynek terhét már nem akartam egyedül hordozni.

Hirtelen bevillant, hogy Zoltán — a lelkipásztorunk — a

családi élet vezetéséhez is szívesen segítséget adni, amennyiben ezt valamelyik gyülekezeti tag kéri.

Akkor még kizárólag a szimpatizánsa voltam a gyülekezetnek, ettől függetlenül Zoltán fogadott néhány beszélgetésre, melyen egy munkatársa is részt vett.

A beszélgetések eredményeként rendszeresen keresni kezdtem a gyülekezeti alkalmakat, mert lassan megértettem, hogy hiába várom Isten segítségét az életem megoldandó kérdéseire, ha én egyetlen lépést sem teszek Felé.

Október közepén a kedves meghívásnak engedve, én is örömmel vettem részt a tőserdei kiránduláson. Már induláskor éreztem, hogy befogadó, elfogadó emberek között vagyok. Amikor megérkeztünk a Holt-Tiszához, először terülj-terülj asztalkát varázsoltunk a színpad előtti padokon, és közösen piknikeztünk a hozott finomságokból. Ebéd után többen sétára indultunk az erdőbe, majd ezt követően közös játékra invitált minket Csilla. Az ejtőernyős játék rendkívül jó hangulatot teremtett köztünk. A szárazföldi játékot a vízen folytatva csónakázni indultunk. Evezés közben elgondolkodtam azon, hogy csak akkor haladunk egyenesen és egyenletesen a vízen, ha a kormányos vezényszavára hallgatva együtt dolgozunk. Az életünket valahogy hasonlóan kellene élnünk, Isten vezényszavára, együtt húzva a képzeletbeli evezőnket. Azt gondolom, ez a délután egy kicsit a bennem lévő folyamatokat is szimbolizálta. Remélem, hogy egyre inkább részévé válok a gyülekezetnek, és ez által közelebb kerülhetek Istenhez is.

Tetszett a gyermeksarok életszagúsága

**Staar Edina
üzletkötő**

Az írás terjedelme nem engedi, hogy arról tegyek tanúságot, hogy az elmúlt 20 évben apránként milyen, ma már egy izgalmas, pozitív folyamat részeként látható momentumokban kapcsolódott össze életem a különböző református személyekkel, közösségekkel. Mindössze pici reflexiót igyekszem megfogalmazni néhány hónap távlatából, mióta közétek csöppentem.

Lajosmizsei vagyok (anyai ágon hetényi gyökerekkel). Közösségekbe kifejezetten Zoltán segítő tevékenysége kapcsán jutottam, hozzá

pedig baráti szálon. Életem régóta hurcolt sebeivel és kudarcával szembenézve belső fejlődésben nagy munkájában voltam, de elakadtam. Az itt kapott szakértő támogatással az elmúlt fél évben nagyon izgalmas, megdöbbentő erejű és előre vivő folyamatban gyógyultam. Hálás vagyok!

Nagy áldásnak tartom, hogy itt a teológiai képzettség lelkigondozói szakértelemmel párosul, így létünk jelenkori, nagy közösségi és személyes kérdéseire is könnyebben találhatunk nemcsak evangéliumi, de élhető, gyakorlati válaszokat is. Saját felekezeteemben éveken át kerestem, de nem találtam elérhető segítséget.

Kifejezetten a gyülekezettel az Alapozó bibliaórán keresztül kerültem kapcsolatba. Az első bibliaóra szabad, közvetlen légkörben telt. Mindjárt kezdetnek a Szentháromság misztériumával foglalkoztunk, természetesen a „sola Scriptura” szellemében. Gyönyörű téma, ugyanakkor nem kis falatnak tűnik. A bemutatkozó körrel oldódva, a következő szűk órában világos,

összeszedett, szép ívű tanítást hallottunk. Közben bátorítást kaptunk az aktív közreműködésre, majd készülésre a következő témákhoz, melyeket érdeklődésünk szerint közösen meg is határozunk az előttünk álló időszakra. Végül megosztottuk egymással gondolatainkat az együtt töltött időről.

Én személy szerint otthonosan éreztem magam ebben a közösségben. A bemutatkozó körben nem deklaráltam kifejezetten, hogy Isten katolikus báránykája vagyok, s midőn felmerült a bálványimádó-pápista kritikus szál egyik csoporttag véleményében, nem ért váratlanul, mert ez is közös valóságunk része. Így meg is lett egy következő bibliaóra témája!

Isten maga is közösség a Szentháromságban. Mi itt tízen (akik már az első alkalommal eljöttünk) tízfélék vagyunk, így alkotunk tarka közösséget, hiszem, hogy az Ő kedve szerint.

De nagy hatással volt rám a zenés istentiszteleti szolgálat is. A gyülekezeti ház hangulata meghitt volt. Tetszett a gyermeksarok életszagúsága, a szolgálatok ellátásának megosztása. Az itt tapasztalt kedves mosolyok az idegen számára azonnal az otthonosság érzetét keltik. Az is nagyon jó érzés volt, hogy a gyülekezet tagjaitól meghívást kaptam a színházlátogatásra is.

Korábban nagyon mély benyomást tett rám a mindenszenteki barangoló istentisztelet is. Különleges elcsendesedést biztosító utazásban volt részem a múlt, jelen és jövő ívén a közösséggel, mégis meghitt kettesben Istennel. Az Ige szava, az elcsendesedést biztosító gondolatok, a zene és képek harmóniája eddig alig ismert utakon vezettek végig.

Feltűnt, hogy ebben a közösségben természetes, hogy a gyülekezet tagjai szinte egy személyként hordozzák a közösségi élet terheit. Örömmel látom ennek a gyülekezetnek az elkötelezett és bátor törekvéseit. Isten adjon további épülést!

Dicsértessék az Úr szent neve!

Áttörés háza miniben

Januártól elindítjuk gyülekezetünk „Áttörés háza” programjának bevezető szakaszát

Kis Ilona

gondnok,

az Áttörés háza programfelelőse

A gyülekezetünk közössége előtt mintegy másfél évvel ezelőtt vált nagyon hangsúlyossá az a látás, hogy gyülekezetünk szolgáltatában akkor tudjuk leginkább betölteni a küldetésünket, ha társadalmi különbségeket áthidaló módon — különös tekintettel a szociálisan nehéz helyzetben lévő emberek között is — képesek vagyunk hirdetni az evangélium üzenetét. Ennek eszközeként indítjuk el az Áttörés Háza programot.

Amint érzékennyé váltak gyülekezetünk elkötelezett tagjai erre a küldetésünkre, elkezdtünk rendszeresen imádkozni azért, hogy Isten tegye érthetővé számunkra, hogy mi az, amit nekünk kell tennünk. Ugyanis ha őszinték vagyunk, a feladat teljesen világos volt előttünk. Közösségünknek komoly erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy azok előtt is fel tudjuk mutatni a Jézus Krisztusról szóló örömhírt, akikhez a nélkülözés, a társadalmi különbségek, tanulás hiánya, a kirekesztettség tapasztalata stb. követke-

tében nem vagy csak részlegesen, torzult formában jutott el az örömhír. De akkor az odavezető útból még egyetlen kis részletet sem láttunk. Az imádság mellett talán éppen ezért Pál missziós útjait kezdtük el közösen feldolgozni a Bibliából különféle szempontok alapján. Isten csak apró lépésekben kezdte kibontani, érthetővé tenni előttünk azt, hogyan lehet teljesíteni ezt a küldetésünket, misszionkat.

Ez a közös iget tanulmányozás során egyre világosabbá kezdett válni előttünk a mostanra kiérlelt folyamat. Azt értettük meg, hogy ezt a célt legeredményesebben egy új gyülekezetet létrehozásával tudjuk elérni. Az Áttörés háza elnevezés — az eredeti gondolathoz képest — így kapott újabb jelentést a számunkra.

Programunkat három lépcsőben kívánjuk megvalósítani a Hetényegyháza környékén (elsősorban az óriási kiterjedésű tanyavilágban) élő, a társadalom peremére szorult mélyszegénységben élő magyar és roma családok között.

Az első programelemben a mélyszegénységben élő gyermekek komplex fejlesztését valósítjuk meg. A gyerekekkel a hét munkanapjain délutánonként 14.00–18.00 óráig vagyunk együtt. Ez idő alatt a tanulmányaikban segítjük, fejlesztőpedagógiai támogatást adunk, tehetséggondozásukban támogatjuk őket, de emellett egészségügyi szűréseket, közös sütést-főzést, tankert létesítést, számítástechnikai ismeretek szerzését tervezzük sok játékkal. A gyermekek a program keretében enni is kapnak, és tervezzük, hogy a szállításukat alkalmanként (főleg télen és sötétben stb.) megoldjuk.

Jóllehet a programot alsó tagozatos gyerekekkel kívánjuk elkezdni, annak lényegi részét képezi a továbbtanulásuk későbbi támogatása. Ebben tehetős — elsősorban keresztyén — vállalkozókkal fogunk együttműködni, akik egyfelől a gyermekek tanulmányi előtakarékosságában, másfelől álláslehetőség felajánlásával segíthetik a programunkba kerülő gyerekeket. Így ideális esetben a gyerekek szakmaválasztását már úgy tudjuk orientálni, hogy a középiskola elvégzése után nagyobb valószínűséggel lehet állásuk is.

Azt gondoljuk és reméljük, hogy egy ilyen program valóban adhat eszközöket a mélyszegénységből való kilépésre.

Ennek a programelemnek fogjuk elindítani bevezető, modellprogram szakaszát. A bevezető szakasz azért fontos, mert nagyon nagy hangsúlyt kívánunk arra fektetni, hogy ez a szolgálat ne csak néhány ember aktivitását jelentse, hanem az az egész gyülekezet szolgálata legyen.

Mielőtt a program egészét elindítjuk, szeretnénk a közösségünk egészével közösen tanulni ezt a folyamatot. Törekszünk arra, hogy a gyülekezetünkhöz tartozó önkéntesek (orvos, pedagógus, családterapeuta, lelkipásztor, pszichológus, mozgásfejlesztő, korai fejlesztő stb.) végezzék a szakmai feladatokat, ezen felül pedig mindenki megtalálja azt a tevékenységet, amiben örömet talál (sütés, játék, tankert stb.)

A gyerekekkel januárban találkozunk először. A hat alsó tagozatos környékbeli kisgyerek a hetényegyházi iskolával történő együttműködésünk keretében kerül a programba. A támogatásunk kezdetben a gyerekek iskolai tanulmányaiban való segítségnyújtás hangsúlyával indul majd el. De az elképzelésünk már a bevezető szakban is jóval túlmutat ezen. Időt számunk a közös játékra, kézművességre, mozgásterápiára, főzésre, tanulásra, sportra, fejlesztésekre is. Terveink szerint tavasszal kerül kialakításra a tankert, melyet közösen gondozunk majd a gyerekekkel. Akik szívesen bekapcsolódnak gyülekezetünk ifjúsági közösségi életébe, azoknak erre is lesz lehetősége, de természetesen ez nem feltétele a programnak, így semmilyen nyílt vagy burkolt „árukapcsolást” ezzel kapcsolatban nem kívánunk alkalmazni. A tanulmányi segítségen túl a résztvevő gyermekek családjával is felvesszük a kapcsolatot, és ha szükséges, személyre szabott módon keressük velük együtt a hatékony (lelkigondozói, addiktológiai, adósságkezelési, jogi, egészségügyi stb.) támogatás lehetőségét.

A teljes program első pillérének elindulása után lépünk az Áttörés háza második szakaszába, amely során a hozzánk kerülő gyermekek családjával kezdünk majd el közösen dolgozni. A gyülekezetalapítási harmadik szakaszra csak ezután fogunk sort keríteni.

A végleges program még kidolgozás alatt van, éppen ezért örömmel vesszük mindazok jelentkezését, akik szívesen

Gyülekezetplántálás és gyülekezetmultiplikálás

A KECSKEMÉTI LEKÉSZEK MISSZIÓJÁNAK NYOMDOKAIBA LÉPVE

A címben szereplő kifejezések annyira újszerűek, hogy még megfelelő szavaink sincsenek rájuk. Bár már néhány éve kóstoltatjuk a gyülekezetépítésnek ezt az újfajta szemléletét — és ezt magam nagyon nagy eredménynek tartom —, mégis olykor felismerhetővé válik, hogy a megvalósításhoz szükséges eszköztárunk bizony még nagy kívánnivalókat.

Az egyházi közbeszédben inkább a gyülekezetplántálás ismert. Az is leginkább azért, mert az a dunántúli és dunamelléki egyházkerület nagyvonalú anyagi támogatási rendszerén keresztül. (Kb. 20 ún. missziói gyülekezet jött létre a közelmúltban.) A kifejezések sok lelkész szóhasználatában is meghonosodott.

Valóban kedvező és kívánatos ez a kezdeményezés. Mégis a mi számunkra hasznos, ha a különféle terminusokat kicsit precízebb fogalmi keretbe ágyazzuk, különösen azért, mert Hetényegyházán is elindítunk egy olyan folyamatot, amely sok vonatkozásban ugyanezeket a kifejezéseket fogja alkalmazni, ám kicsit más tartalommal. Lássunk ezek közül néhányat!

Missziói gyülekezet

A missziói gyülekezet kifejezés használata elsősorban egyházunk pénzügyi életében jelenik meg. Ez szomorú jelenség, ugyanis az elmúlt évtizedekben ráragadt tartalomnak semmi köze nincs az eredeti jelentéshez. Az egyházi jogi nyelvezetben és közbeszédben missziói gyülekezet az *a magát fenntartani nem képes egyházközség*, amely külső forrásokra szorul, és amely működését az egyházkerület különféle forrásokból meghatározott arányban finanszírozza.

Ezzel szemben a szó egyfajta szemléletet, elkötelezettséget, látásmódot, értékvilágot és eszköztárat jelent. Gyülekezetünkben, amikor missziói (vagy misszionáló) gyülekezetéről beszélünk, a kifejezést kizárólag ez utóbbi — vagyis eredeti — értelmében használjuk.

A szó jelentése eredetileg ugyanezt jelentette a mi egyházi kultúránkban is. Amikor egy tehetősebb gyülekezet megfelelő missziói látással rendelkezett, arra törekedett, hogy újabb gyülekezeteket alapítson. A gyülekezet tagjai ezért komoly anyagi áldozatot is hoztak annak érdekében, hogy az új gyülekezetek elindulhassanak, lábra állhassanak és önállóssodhassanak.

Így jöhetett létre a mi gyülekezetünk is. Nemcsak komoly hálával kell visszatekintnünk a századelő kecskeméti lelkészeinek és híveinek misszió bizonyágtételére, hanem gyökereinkből fakadóan ez a mi szellemi, teológiai örökségünk is, amelybe jó érzéssel, büszkén és Isten iránti szeretettel — mint a századelő kecskeméti gyülekezet szolgálatának gyümölcse — mi magunk is beleállhatunk. Jóllehet a kommunista hatalomátvétel után (1948) a kecskeméti lelkészek teológiai és közéleti szerepvállalása jelentős átalakuláson ment át, mégis mondhatjuk, hogy ezt az időszakot több nagynevű, a teológiát kifejezetten magas szinten művelő pásztor, s tanítasuk révén a misszióban rendkívül elkötelezett presbiterek, gondnok és gyülekezeti tagok fémjelezték. Gondoljunk csak a Széll családra, akik saját vagyonukból ajánlották fel adományként a mén-teleki templom ingatlanját. Mi vagyunk a példa arra, hogy a századeleji kecskeméti református gyülekezet nagyon világos, sőt világító missziói látással rendelkezett. A tiszta teológiai látásnak volt a következménye, hogy messze tovább láttak, mint az

egyéni és egyházközségi érdekeik. A Kecskemét környéki települések (Hetényegyháza, Méntelek, Helvécia, Szentkirály, Laki-telek) gyülekezeti életének keretein belül ennek a missziói látásnak és elkötelezettségnek a gyümölcseit élvezhetjük mind e mai napig.

Az alapító és megalapított gyülekezetek közötti mély szeretetkapcsolatot pedig mi sem fémjelzi jobban, mint az 1952-ben megtörténő önállósodás, melynek testvéri hangulatára és meg-hökkentő korrektségére ma már a gyülekezetek közötti anno megkötött szerződés utal csak. Érdemes megismerni a kecskeméti gyülekezet hajdani fénykorát, és megtanulni, amit ennek a hívő és az elkötelezett misszió terheit is vállaló közösségnek a szolgálata tanít nekünk évtizedek távlatából is.

Ugyanis a missziói gyülekezet kifejezésről mára lefoszlott a missziói lelkület, és csak annak anyagi vonzata maradt.

Amikor közösségünket missziói gyülekezetként értelmezzük, azokhoz a gyökerekhez kívánunk visszanyúlni, amelyből a mi egyházközségünk is sarjadt. Ennek egyik látható jele kíván lenni az Áttörés háza program.

Gyülekezetplántálás

A két egyházkerületben létrejövő mintegy 20 ún. missziói gyülekezet lehetővé teszi, hogy kiöregedett, elnéptelenedett vagy éppen megújulni akaró gyülekezetek megerősödhessenek. Ezek közül azonban mindössze három villantja fel a gyülekezetplántálás eszközvilágát. Ilyen a *tatabányai gyülekezet* Vass Edit Szeréna pásztorlásával, a *Budapest újhegyi gyülekezet*, ahol Apostagi Adorján szolgál. Korábban mindkettőjüket megismerhette a gyülekezetünk. A mai klasszikus gyülekezetplántálási szemléletet a *Talipontban* láthatjuk Kiss Sámson Endre vezetésével. (Jó hír, hogy ez utóbbi – a sok vitát kiváltó – szolgálat januártól szintén bekerülhet egyházkerületünk missziói gyülekezeteket támogató rendszerébe, ugyanis a Talipont nem egyházkerületi vezetői határozat alapján indult el.)

Ugyanakkor a valóban kedvező anyagi feltételek ellenére, fájó hiányként láthatjuk azokat az alapvető elemeket, amelyek a fenti programokat még megalapozottabbá tehetnék. Így pl. az „új” gyülekezetek lelkészei semmilyen speciális képzést nem kapnak,

A GYÜLEKEZETALAPÍTÁSOK IDEJÉN SZOLGÁLÓ KECSKEMÉTI LEKÉSZEK

Mészáros János	1889-1916
Dr. Hetessy Kálmán	1918-1944
Muraközy Gyula	1918-1932
Vass Vince	1932-1943
Kovács Bálint	1944-1957
Tóth Gyula	1945-1953

amelyek érdemi támogatást adhatnának új gyülekezetek létrehozatalához, illetve újraélesztéséhez. A kikerülő lelkészek mellett nincs támogató csapat, szupervízió, munkatársi közösség. Ezek nélkül sok ponton rendkívül kiszolgáltatottá válik a gyülekezetplántáló lelkész. Magányos gyülekezetplántálási folyamatokról viszont sem a Bibliában, sem a gyülekezetplántálással foglalkozó szakirodalomban nem találkozunk. Érdekes jelenség, hogy a heroikus munkában szinte kivétel

nélkül most induló lelképásztorokat látunk. (Üdítő kivétel Vass Edit Szeréna.) Ugyanakkor épp ez az a szolgálat, amely kifejezetten komoly tapasztalatot és speciális tudást is igényel. Végül az is nyomasztó, hogy a pénzügyi támogatás is mindössze három évre szól, amit felülvizsgál ugyan az egyházkerület, és eddig minden esetben meghosszabbított, ám a döntési szempontok sok tekintetben homályosak.

Gyülekezetmultiplikálás

A gyülekezetplántálással szemben a gyülekezetmultiplikálás nem más, mint a gyülekezet „osztódása”. Ennek a többlete a gyülekezetplántálással szemben az, hogy itt a gyülekezet egésze végzi ezt a szolgálatot, és maga a gyülekezet alapít egy újabb közösséget, amelyben tovább él a Jézus Krisztusról szóló örömhír. Ez a folyamat leginkább a sejtosztódáshoz hasonlítható.

Sokan kérdezhetik, hogy miért jó ez? Az ezzel foglalkozó teológiai irodalom sokféle kitűnő választ ad erre a kérdésre. Én azonban most egyetlen szempontot jelenítek meg, amely — szemben az amerikai látásmóddal — kifejezetten a magyarországi sajátosságok alapján érthető, és a mi gyülekezetünk sajátosságaiból fakadóan egyáltalán nem mellékes.

Ha megvizsgáljuk különböző gyülekezetek életét, növekedési hullámain, konfliktusait, észre fogunk venni egy sajátos jelenséget. Amikor a közösség létszáma megközelíti a 60-70 főt, akkor a növekedés jellemzően megáll, olykor pedig vissza is fordul. Ennek az az oka, hogy a mi kultúránkban ez a létszám a felső határa a kisgyülekezetekben megszokott működési módnak.

60-70 főnél már jelentősen csökken a családiasság, a személyesség, az egy főre jutó figyelem stb. Ha a gyülekezet a további növekedés útjára akar lépni, akkor más struktúrát kell választania. Erre a mi lelkészeink ebben a kérdésben (pl. vezetéselelmélet és gyakorlat, konfliktuskezelés, lelki vezetés, szervezeti ismeretek, változáskezelés stb.) semmilyen képzést nem kapnak. Így gyülekezeinkben nagyrészt nem is nagyon tudunk mit kezdeni

ezzel a helyzettel. Gyülekezeink sodródásának egyik oka ez.

A mi gyülekezetünkben azt gondoljuk, hogy több előny szól a kisgyülekezeti lét megtartása mellett. Ebben az 50 fő körüli átlagos vasárnapi létszám a legideálisabb. Jóllehet ezt a számot általában megközelítjük, nem ritkán meg is haladjuk. Ám ha a vasárnapi gyülekezet tartósan 60-70 fő fölé emelkedik, célszerű, ha 10-20 testvérünk új szolgálata az lesz, hogy jelenlétükkel, szolgálatukkal, imádságukkal egy új gyülekezetet segítenek elindítani. Az Áttörés Háza program harmadik pillérét így tervezzük. Ez valóban misszionárius szemlélet.

A rendelkezésünkre álló emberi eszközöket tekintve (mert mindenki módszereket alkalmaz), a látásmód indokoltságát mi sem támasztja jobban alá, minthogy egy 10-20 fős gyülekezet megduplázódására (multiplikálódására) sok példát láttunk már. Egy 30-40 fős gyülekezet is megkétszereződhet jó esetben 3-4 éven belül is. Ám hogy egy 100-200 fős gyülekezetből vajon hány év múlva lehet 4-500 fős gyülekezet, az már nem egyszerű kérdés.

Nem megkerülve a növekedést adó Isten áldásának elsődlegességét, a választ ebben a kérdéskörben nem az Isten áldásának hiányában látom, hanem a rosszul megválasztott eszközökben. Ugyanis hiába választunk kitűnő módszereket, ha a tartalom silány, emiatt pedig üresedő épületeket és szíveket látunk. De észre kell vennünk, hogy az alkalmatlan eszközök is akadályozhatják a gyülekezet épülését, hitbeli fejlődését, növekedését.

Ezért ezekről a kérdésekről is felelősséggel kell gondolkodnunk.

Rézso-Nagy Réka

diakónia „Jutalmam, hogy tehetem”

református diakonisszák jelmondata

gyakorlati megvalósulása a gyülekezeten belül.

Ennek egyik fontos lépéseként októberben az egyik gyülekezeti bibliaórát a diakónia kérdéseinek átgondolására szántuk. Ez azért lényeges a közösségünkben, mert fontosnak tartjuk, hogy az együttműködéseinkben azonos irányokat lássunk és képviseljünk, amelyek egyik gyökere az, hogy az egyes fogalmak alatt ugyanazt értjük.

Tanulmányoztuk a szó eredeti jelentését, gyökereit, biblia-teológiai összefüggéseit. Beszélgettünk, hogy kinek mit jelent a kifejezés, illetve mit tud a mai diakóniáról, valamint hogy mit kellene jelentenie a mai egyházban. Áttekintettük azt is, hogy milyen diakóniai tevékenységet folytat, és milyen végezhetne még ez a gyülekezet.

Második lépésként egy megbeszélés keretén belül összegeztük, hogy melyek lehetnének az első, konkrét lépések a diakóniai munka megerősítésében. A közeljövőben szeretnénk felkeresni, meglátogatni azokat az idős embereket, akik korábban gyülekezetünkhöz tartoztak, de egészségi állapotuk nem teszi lehetővé a rendszeres istentisztelet-látogatást. A megkeresésünk egyik fő célja az, hogy világosan lássuk, hogy ezek a testvéreink milyen szükségletekkel rendelkeznek, és mi az, amit ebből mi fel tudnánk vállalni. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert sok esetben látjuk, hogy a gyülekezeink (többek között diakónia címén) olykor nem létező szükségleteket próbálnak kielégíteni, máskor meg olyan igények teljesítését vállalják magukra, amelyek nem feltétlenül következnek az egyház küldetéséből.

Amiben mindenképpen egyetértettünk, hogy továbbra is folytatjuk, illetve bővítjük az istentiszteletre való eljutás és hazajutás

segítését idősebb testvéreink körében. Egyértelműen szeretnénk a továbbiakban is támogatni, segíteni a szerényebb körülmények között élő gyülekezeti tagjainkat.

A diakónia szolgálatát gyülekezetünk Áttörés háza programja sok ponton bővíti, de nem kevés kérdést is felvet. Így például azt a dilemmát is megjeleníti, hogy hol húzódik a határ a diakónia és a misszió között.

Fontosnak tartjuk, hogy együtt tanuljunk az érzékenyvé válást rászoruló, segítségre szoruló, bajban lévő testvéreink felé. Épp úgy, ahogy ezt a Galata levélben is olvassuk: „Egymás terhére hordozzátok és így töltsétek be a Krisztus törvényét!”

Joó Sándor egyik prédikációjában a következőket írja ezzel az igével kapcsolatban: „Röviden és egyszerűen: segítetek egymáson, emberek! Egy embernek a legnagyobb kiváltsága és méltósága, ha másokon segíthet. Majdnem azt merném mondani, hogy egy ember annyit ér, amennyit másokon segít. És az ilyen másokon való segítségre minden ember képes, még az is, aki mindenesztől fogva mások segítségéből él. Nincs semmi a világon, ami annyira meggazdagítaná lelkileg az ember életét, mint éppen a másik emberért való felelősségnek szeretettel való vállalása. Csodálatos módon a hívő ember akkor nyer legtöbbit, amikor ad. Ad az idejéből, pénzéből, ad egy kis figyelmességet, jóságot, megértést, szeretetet - valaki másnak! Talán azért is vagyunk lelkileg sokszor olyan szegények, mert olyan kevésbé ismerjük a lelki meggazdagodásnak azt a módját, amelyiknek az a jelszava, hogy „adok”! Ez a szó: hordozni: gyakorító ige, folyamatos cselekvést jelent, nemcsak pillanatnyi aktust. Benne van a hazamos, a kitarító, a meg-megújuló cselekvés. Ez a hordozás sokféle formában történhetik: mások terhének a hordozása minden olyan cselekedetünk, amelyből a másik megérzi, hogy nem közömbös számunkra a baja, a szenvedése, hanem foglalkoztat bennünket, segíteni akarunk rajta.”

Erre a szolgálatra hívunk és bátorítunk minden testvérünket a gyülekezetből. S talán akkor mi is bátran kimondhatjuk, hogy jutalmunk, hogy tehetjük.

ISTEN A VILÁGBAN

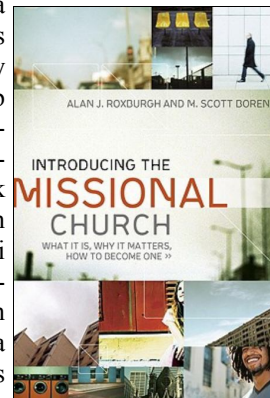
2015 márciusában befejeztük Ézsaiás próféta könyvének magyarázatát, és ezt követően az igehirdetések, bibliaórák, gyülekezeti hetek és egyéb programok fókuszpontjában a misszió áll majd. A Szószóló tematikus rovata, és több cikke is már ennek a jövőbeli folyamatnak az előszele.

A misszióval már régebb óta foglalkozik gyülekezetünk munkatársi és presbiteri köre. Több teológiai könyv (pl. *Lesslie Newbigin: Evangélium a pluralista társadalomban* vagy *David Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában*) közös tanulmányozása segít bennünket abban, hogy megértsük és jól értsük a misszió alapkérdéseit, tiszta fogalmakat használjunk, hiszen ez alapvetően meghatározza, hogy megfelelő cél-eszközrendszerben gondolkozzunk, illetve hogy képesek legyünk a mai kor kihívásaira ma is érthető, beazonosítható válaszokat adni úgy, hogy ezzel egy időben minden erőfeszítésünkkel arra törekedjünk, hogy a ránk bízott eredeti értékektől egyáltalán ne térjünk el.

Az igehirdetés-sorozatokban — ahogy azt megszoktuk —

megmaradnak a műfaji eltérések. Ám az evangélizációk alkalmával (különösen is a vendégváró istentiszteleten) sokkal nagyobb hangsúlyt fektetünk a keresztyén ember missziói felelősségére. De általában tisztázni kívánjuk a misszióval kapcsolatos leggyakoribb félreértéseket. Éles különbséget fogunk tenni a misszió meghatározása során a térítés és küldetés között, az ember és Isten missziója, az egyház küldetése és pótcselekvései, a ránk bízott hagyományok és ránk ragadt tradíció stb. között.

A bibliaórák alkalmain is ezeket a kérdéseket boncolgatjuk. Sok más téma mellett közösen fordítunk le egy témába vágó könyvet, amely több nyugati teológián tankönyv. Ezenkívül alkalmanként előadásokat és kerekasztal-beszélgetéseket szervezünk a gyülekezet tagjainak, amelyek során megismerkedhetünk gyülekezetépítési modellekkel, azok előnyeivel és hátrányaival, vendégünk lesz több olyan lelkész és misszionárius, akik régóta foglalkoznak a misszió elméletével és gyakorlatával. De ellátogatunk olyan gyülekezetekbe is, amelyekben tanulható modelleket láthatunk.

KIK LEHETNEK A GYÜLEKEZETI ÉS A VÁLASZTÓI NÉZVJEGYJÉK TAGJAI?

Decemberben a már megszokott módon ismét lehetőség nyílik arra, hogy aki akar, jelentkezessen a gyülekezet névsorába valamelyik istentiszteleten a „felvételi kérelem” című űrlap kitöltésével. A **gyülekezeti tagságnak** semmilyen egyéb feltétele nincs. Bárki lehet gyülekezeti tag, aki szeretne közösségünkhöz tartozni, és szeretné, hogy kapcsolatot tartsunk vele (pl. e-mailes levelezőlistánk tagja legyen), számon tartsuk, értesítsük gyülekezeti alkalmainkról programjainkról stb.

A gyülekezet **választó tagjait** a presbíterek választják ki a gyülekezeti tagok közül. Ők azok, akik a gyülekezet fontos kérdéseiben dönthetnek (pl. lelkipásztor-választás, presbíterválasztás, istentiszteleti időpontok stb.). Ezért tartjuk fontosnak, hogy közösségünk ügyeiben azok dönthessenek, akik számára valóban fontos a gyülekezet. A gyülekezet **választó tagja** az a gyülekezeti tag lehet, aki ①általában jelen van az istentiszteleteken (legalább havi 2-3 vasárnap), ②az úrvacsorai közösségben részt vesz, ③hitben elkötelezett ember, aki ezt a konfirmációban is megvallotta Isten és az emberek előtt, ④és vállalja,

hogy hozzájárul a gyülekezet fenntartásához. Az adakozásra vonatkozó kérdésnek is ezért van jelentősége. Azonban fontos tudni azt, hogy az adakozás – mint mindegyik – olyan szolgálat, amelyhez nélkülözhetetlen a hitbeli fejlődésben való előmenetel. Így akik számára még nem jelent örömet az, hogy a gyülekezet szolgálatához anyagilag is hozzájáruljanak, azokat arra kérjük, **hogy ne adakozzanak**, ugyanis nekik mi szeretnénk adni. Természetesen ők ettől függetlenül minden feltétel nélkül részesedhetnek a gyülekezetünk által nyújtott lehetőségekből. Ám őket még nem bátorítjuk szolgálatra, őket arra kérjük, hogy erősödjének a hitükben és közösségi kapcsolataikban.

Azt gondoljuk, hogy ha szembefordulunk a szavak kiüresedésének általános jelenségével, és az általunk használt kifejezéseknek (pl. választói névjegyzék, egyházfenntartói járulék, református stb.) visszaadjuk valós jelentését, hozzájárulunk ahhoz is, hogy olyan gyülekezetet működtethessünk, amely hitelesen képes képviselni azt az értékvilágot, amelyre hivatott.

HETÉNYEGYHÁZI

REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG KIADVÁNYA

✉ 6044 Hetényegyháza, Csillagfény u. 1. 📧 ferenczi.zoltan.ms@t-online.hu

2014. december ~ X. évf. 3. szám ~ www.refmenthet.hu

Felelős szerkesztő: Ferenczi Zoltán ~ lelkipásztor

Szerkesztő: Telekesné Pető Szilvia

Munkatársak:

Darányi Krisztina, Fábián Mariann, Ferenczi Levente, Ferencziné Bodor Csilla, Friedrich Anna, Friedrich Mária, Gajdácsi Edina, Jakus Ágnes Kis Ilona, Komlódi Mária, Kun Attila, Lázity Alexandra, Nyíri Judit, Opris Miklós dr., Oravetz Anett, Rézsó Vince, Rézsó-Nagy Réka, Schlégl Annamária dr., Staar Edina, Szombati Henriette dr., Szűcs Dániel, Telekes Kristóf, Telekes Tamás

Korrektúra:

Zilahiné Faragó Anita

Szószóló

www.refmenthet.hu

~ 11 ~

2014. szeptember X. évf. 2. szám

hagyomány & TÖRTÉNELEM

Ebben a rovatunkban az elmúlt évtizedek és századok fontos eseményeit jelenítjük meg. Talán nem mindenki tudja, hogy a történelem általunk megszokott értelmezése kifejezetten keresztyén alapokon lehetséges. A korábbi évezredekben és századokban a történetírás célja egy-egy nagy uralkodó dicsőséges hadjáratainak leírásában, és fényes tetteinek megjelenítésében merült ki. Annak előtte még a különböző időszámítások is ezekhez a

királyokhoz kötődtek, amelynek lenyomatait a Bibliában is felismerhetjük.

A történelem Európában mára megszokott értelmezése viszont kiemel bennünket ebből a történelemszemléletből. Amikor a történelem ívére általában tekintünk vissza, és erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy azt lehetőség szerint elfogultság nélkül vizsgáljuk, akaratlanul azt is kimondjuk, hogy a történelem tanít minket. A történelemnek ez a kizárólagos

san bibliai jellege. Ugyanis a keresztyén ember Istenben olyan Urat ismerhet meg, Aki a történelem Ura is. A történelem tanulsága pedig nem más, mint hogy abban magát Isten, illetve az Ő akaratát ismerjük fel. Ennek egyre tisztább és világosabb megértéséhez igyekszünk közelebb kerülni rovatunk cikkein keresztül.

Ebben a lapszámunkban a 100 évvel ezelőtt kitört Első Világháború áldozataira is emlékezünk.

In memoriam 660.000 lélekért

„...még azok is megtanulnak ott újra imádkozni, akik már elfelejtettek.” (Bjelik Imre tábori püspök)

Telekes Tamás

avagy az I. világháború lélektana

egyezés értelmében — nem ő döntött, hanem Ferenc József és az osztrák kormányzat. Így Magyarország Ausztriával együtt rohant bele az első világégés borzalmaiba.

A háború gyors sikerében mind az antant (Anglia, Franciaország, Oroszország, Szerbia), mind a központi hatalmak (Németország, Osztrák-Magyar Monarchia) bizakodtak. 1914-ben meg is indultak a hadműveletek.

Az osztrák-magyar csapatok a gyengébb szerb csapatokat sem tudták legyőzni, a keleti fronton pedig az oroszok betörték a történelmi Magyarország területére is. A harcokban a korábinál sokkal nagyobb haderőt mozgósítottak. Több millió fős haderő állomásozott egymással szemben. Ezekben a harcokban derült ki, hogy az álcázott fedezék mögül végrehajtott védelem — ebben már a gépfegyver is fontos szerepet kapott — képes elhárítani minden korábban alkalmazott támadó gyalogos és lovas rohamot. Így a haditaktika alaposan megváltozott. Gyorsan mozgó hadseregek helyett lövészárokszerkezetbe vonultak a katonák, és állóháború alakult ki, melynek struktúráját és borzalmait már az amerikai polgárháború is előrevetítette. Ez a rendszer egyértelműen a védelemnek kedvezett. A frontparancsnokok — a kezükbe került milliós haderőtől

„megrészegülve” — mégis a támadást erőltették. Egy-egy ilyen offenzívában pár hét alatt nemegyszer elesett 4-500.000 fő is! Hihetetlen számadatok! Ám mindezt a kényelmes szobánkban újságból, könyvből olvasva vagy térképet nézegetve, egyszerű sakkjátszmának tűnik, melyet a nagyhatalmi gazdasági érdekek és az ebből fakadó hódító politika keltett életre.

Az események középpontjában azonban a harcoló ember állt ott, aki nap mint nap találkozott a halállal, amellyel nekünk legfeljebb a tévében, vagy ritkábban egy temetésen kell szembenéznünk. A fronton harcolóknak naponta kellett átélniük, hogy bármelyik pillanatban elveszíthetik azt, ami a számukra a legfontosabb: az életüket. Ebben a cikkben bepillantást nyerhetünk a fronton harcoló katonák mindennapjaiba és a lövészárkok világába.

Első színterünk az olasz front. Itt az Alpok magas hegyláncai között, a tengerszint felett háromezer méterrel húzódott a front. Ilyen magasságban szinte lehetetlen állásokat kiépíteni, hiszen azt a sziklába vagy gleccserbe vájva lehet csak elkészíteni. Ám ilyen magasságba az élelmet és a vizet is rendkívül nehéz eljuttatni.

A háború kezdetén még rendes fejada-

gokat kaptak a katonák, de ahogy kezdett kimerülni a hátszág tartaléka, úgy az ellátmány is egyre csökkent. 1918 körül már csak 20-30 dkg kenyér és 18 dkg hús vagy konzerv volt a napi adag. A katonák tehát szabályosan éheztek.

Vizből is napi 2 liter volt a fejadag, ám mire az eljutott a magaslatokon lévő hadállásokig, már teljesen megposhadt. Ráadásul ebből a 2 literből nemcsak a szomjukat kellett oltaniuk, hanem ebből kellett megoldani a fogmosást és tisztálkodást is. Nem véletlen, hogy amikor visszavonták a katonákat a frontvonal mögé pihenni, a legkeresettebb cikk a szikvíz volt.

Nyáron a hőség, télen pedig a fagy kínozza a katonákat. Volt, hogy a katonáknak tizenkét órán át éberen kellett strázsálni az árokban. Majd amikor lepihenhettek, sokszor két-három óra múlva már keltette is őket a társuk, mert támadás érte őket. Így sokszor a kimerülés határán voltak. A támadások mindig jelentős tűzérési pergőtűzzel kezdődtek, majd ezután indultak a katonák rohamra, de a folyamatos fedezék mögüli géppuskatűzben szinte alig érték el az ellenség lövészárokszerűjét. Ha a front csak egy-két kilométert haladt előre, már azt is óriási sikernek könyvelhették el a támadók, de azzal sem érték el átütő sikert, ha átszakították az ellenfél vonalait, mert azok csak visszahúzódtak a pár kilométerrel hátrébb lévő, már jóval korábban kiépített állásaikba, és onnan folytatták a védelmet.

Ezeknek az esztelen támadásoknak a heveségéről tanúskodnak a harctereken talált repeszdarabok, az olasz katonai

sisakba fűródott magyar csákányhegy, az átlőtt gyalogsági ácsok, melyet sokszor csak azért dugtak ki a lövészárokból a katonák, hogy megtudják, figyel-e az ellenség.

A pergőtűz ellen úgy védekeztek, hogy kavernákat (barlangokat) ástak, vagy – az Alpokban – robbantottak, és amikor megindult a tűzérési előkészítés, akkor oda húzódtak vissza. Ám sokszor ezek is beomlottak, maguk alá temetve az embereket. Az olasz fronton gyakran okozott halált a szédülés is. Az alföldi emberek – lévén csak a sík alföldhöz szoktak – a két-három méter magaságokban bizony gyakran lezuhantak a mélybe. A gázfegyverek ebben a háborúban jelentek meg először. Ám ha a széljárás megfordult, bizony gyakran a támadók estek áldozatul. Ezért kezdett elterjedni a gázlarc. De volt olyan gáz is, amely a bőrön keresztül szívódott fel, és okozott hosszú szenvedés utáni halált. A leggyakoribb sérülés a fej- és törzslövés volt. Mégis megdöbbentő, hogy a fém rohamsisakot csak 1916-ban, a háború harmadik évében rendszeresítették az osztrák-magyar hadseregben. A gyomorlövéstől is nagyon tartottak a katonák, mert ha teli gyomorral kapták a lövést, akkor annak tartalma a hasüregben fertőzést és biztos halált eredményezett. Ezért, ha tudták, hogy mikor kezdődik a támadás, akkor előtte kiéhezették magukat, hátha úgy túlélhetik az esetleges sebesülést. Legmárándóbbnak a végtagsérülés bizonyult. A találatot kapott testrészt – a fertőzés és üszkösödés miatt – nagyon gyakran

amputálták.

Isten tudja, hogy hány százezer nyomorék ember tért így haza, de akik ép testtel éltek túl a háborút, azok is örök lelki sebeket hordoztak életük végéig.

Mit élhettek át ezek az emberek éh-ségben, fagyban, vérben, agóniában, ahol semmi mást nem láttak maguk körül, csak a halált, s hogy életben maradjanak, ők is öltek és öltek. Ahol nem számíthattak senkire, csak a mellettük álló bajtársukra, aki sokszor a falubeli je, esetleg a legjobb barátja, testvére volt, de előbb-utóbb ő is elesett, míg nem azzal szembesült mindenki, hogy valójában ketten maradtak: ő és a halál.

Ebben az élethelyzetben érthetjük meg azt, hogy ezeknek az embereknek nem volt kihez fordulniuk, nem várhattak senkitől segítséget, egyedül Istentől. Így érthetjük meg azt az idézetet, amit a cikk elején olvashattunk: „...*még azok is megtanulnak ott újra imádkozni, akik már elfelejtettek.*” Egyszerűen nem tudtak másba kapaszkodni az emberek, mint a halálra túlmutató Istenbe. Ezért volt fontos szerepük a tábori lelkészeknek, papoknak, ezért építettek maguknak a katonák kápolnákat, fából templomokat a frontjuk mögött, ezért volt, hogy ott nem maradt el egy vasárnapi istentisztelet, mise sem, és nem is hiányzott onnan senki. Felekezettől függetlenül együtt voltak és imádkoztak, keresve azt a békét, amelyet nekik akkor oly kilátástalanul nehéznek tűnt elérniük...

Tábori lelkészek és istentiszteletek az Első Világháborúban

Az Első Világháború 1914. július 28-án, az Osztrák-Magyar Monarchia hadüzenetével kezdődött.

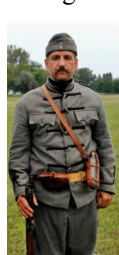
Az egymással szemben álló felek meg voltak győződve arról, hogy gyors offenzívával legyőzhetik ellenfelüket.

Azonban a harcok több mint négy évig tartó öldöklő küzdelemmé váltak, a támadások állóháborúba torkolltak, a csaták egyre véresebbek lettek. A harcosok egyre elkeseredettebben küzdöttek. A háborúnak súlyos anyagi és lélektani következményei voltak. A mai szlovén határok mentén, a nyugati frontot, Galíciát, a legvéresebb harcok helyszíneként tartják számon. Ám a katonák az emberfeletti megpróbáltatások ellenére is emberek tudtak maradni. Még a legsúlyosabb helyzetekben is készek voltak segíteni bajtársaikon.

Akkoriban a honvédelmi kötelezettség kiterjedt a lelkesi

pályára készülő hadköteles korú emberekre is. Pappá, ill. lelkeszé szentelésük után „lelkési lajstromba”, valójában tartalékos tábori lelkesi státusba vették őket.

A háborús hadrendben minden hadosztályhoz egy-egy katonai lelkesi hivatalt rendeltek, amely két katolikus és a felekezeti viszonyokhoz igazodó számú protestáns lelkeszből, illetve rabbiból állt.

A szertartásokon tradicionális egyházi öltözetet viseltek, egyébként zsinóros fekete atillát, fejükre pedig tisztai sapkát tettek. Fekete nadrágjukat csizmába tűrték. 1915-től engedélyezték a tábori lelkészek számára a „csukaszerű” ruha viselését. A zubbony és a köpeny hajtókájára fekete bársony hajtókat helyeztek.

Az egyházak szerepe és jelentősége ezekben az

időkben nagymértékben megnőtt. A háború elején a frontra induló csapattesteket, ezredeket, a városok főterén ünnepélyes keretek között búcsúztatták. Ennek természetesen fő része az istentisztelet volt, majd az egyházak képviselői megáldották mind a fegyvereket, mind a katonákat.

A hadosztályokat a történelmi egyházak képviselői a front-
ra is elkísérték. A harcok szüneteiben, vasárnapokon, ünne-

pekkor tábori istentiszteleteket tartottak. Ha volt idő és lehetőség, a katonák kápolnákat építettek. Sokszor csak fából, hogy kellő áhítat legyen a helyszíneken.

A lelkészek frontszolgálatuk során ugyanolyan veszélyeknek voltak kitéve, mint a katonák. Sok esetben, lövészárkokban adtak lelki támogatást idegkimerült embereknek a folyamatos gránátésőben, nem kis veszélyt vállalva. A tábori kórházakban, a városok egészségügyi központjaiban, az iskolákban berendezett ápolóhelyeken folyamatos lelki segítséget adtak a sebesülteknek. A

végtagjaikat elvesztett, megnyomorodott hadirokkantak utókezelése során lélekben támogatták a sebesülteket. A haldoklók lelkigondozása is gyakori volt, majd a halottak végtisztességében is a lelké-

szekre hárult a legnagyobb szerep.

A temetések nem ritkán a fronton történtek, ha a harcok szünetében erre volt lehetőség. A tiszteket koporsóba temették, a közkatonákat sátorlapba helyezve tették a földbe. Sajnos a körülmények miatt, sok esetben csak tömegsírokba temették az elesetteket.

A hátszországban is megnövekedett feladatok és szolgálatok vártak az egyházakra. A miséken, istentiszteleteken az itthon maradt családtagoknak kellett lelki támogatást, biztatás nyújtani. Hogy mit éltek át ezek az édesanyák, özvegyek, feleségek? Azt mi soha nem fogjuk tudni átérezni. A családtagok halálukig várták vissza szeretteiket. Ezen várakozásban egyetlen támaszuk Isten és az egyház volt. Az Úrhoz fohászkodtak vigasztalásért, segítségért. Ha gyászt kellett hordozniuk, bizony fájdalmukat még az is növelte, hogy szeretteik sírjaira virágot sem tehettek, még azt sem tudhatták, hogy hol alusszák örök álmukat.

A lelkészek a hátszországban kimerítő tevékenységet végezve, szinte a lehetetlent próbálták meg: az elkeseredett családtagoknak vigaszt, erőt adni. Az egyházak jótékonyági gyűjtéseket szerveztek, ételosztásokban serénykedtek, hogy megpróbálják segíteni a nélkülözőket.

Az Első Világháború – a nagy háború – száz éves centenáriumán emlékezzünk azokról a papokról, lelkészekről, egyházi emberekről is, akik igyekeztek tevékenységükkel csökkenteni azt a fájdalmat, amit az embereknek át kellett élniük...

Igazságos háború?

Attila előző cikkének egy mondata minden bizonnyal megütköztetett több olvasóban is: „a háború elején a frontra induló csapattesteket, ezredeket, a városok főterén ünnepélyes keretek között búcsúztatták. Ennek természetesen fő része az istentisztelet volt, majd az egyházak képviselői megáldották mind a fegyvereket, mind a katonákat”. Az egyház történetében az évezredek során rendre visszatérő kérdés volt, mi a szerepe, felelőssége és lehetősége a keresztyén embernek a háborúban. Megengedhető-e, hogy egy idegen hatalom elfoglalja a hazánkat, és lemészárolja a nőket, gyermekeket, férfiakat? Vagy megengedhető-e, hogy egy Istenhez tartozó ember kioltsa egy másik ember életét ennek elkerülése végett? Támadhat-e fegyverrel keresztyén keresztyén ellen...? Különös, számunkra elképzelhetetlen történetek keringenek a köztudatban, amikor a fegyverszünet idején találkozó ellenséges katonák egymásnak mutogatták családi fényképeiket, osztották meg egymással a hazait, majd a fegyverszünet végén visszatértek a lövészárkokba, és tüzeltek egymásra.

Rovatunkban az igazságos háború gondolatával kapcsolatban most a két világháború között – egy 1930-ban – kelt írás ad betekintést az egyház történetének viharos századairól és vitáiról Róna Ferenc tollából. Ez a kor a szocializmus ébredésének ideje. A cikk hangulatát több soron hatja át a baloldaliság, a háború fájdalma, az egyházak háborús szerepvállalásának kettőssége, a békemozgalmak szerveződése, illetve az ekkor megerősödő kisegyházak és szekták határozott háborúellenes üzenete.

A cikk mindenesetre izgalmas kordokumentum, és egyben egy közel 100 éves tükör is, amelybe szabad belenézniünk...

(A cikk a 30-as évek helyesírási gyakorlatát követi!)

Az őskeresztény felfogás még nem kötött kompromisszumot „Caesar kardjával”. Tertullian 200 évvel K. sz. u. így írt „Hogy is mehetne egy keresztyén háborúba, hogy viselhet fegyvert békeidőben, mikor Urunk a kard használatát megtiltotta. Midőn Jézus Krisztus Szent Pétert lefegyverezte, az összes katonákat fegyverezte le. A zászlóesku és a keresztelei fogadalom összeegyeztethetetlenek, az utóbbi Krisztus jele, az előbbi az ördög”. Origenes (185—254 K. u.) így nyilatkozik: „Többé nem fogunk fegyvert emelni mint keresztyének akármilyen nép ellen, mi nem tanuljuk már a hadviselés módját, mert mi Jézus által a béke gyermekei lettünk és Őt követjük mint vezérünk”. E szigorú tanítások szerint nem fordulhatott elő kételkedés a keresztyén gyülekezetben afölött, hogy keresztyének katonai szolgálatot teljesíthetnek-e? Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy abban az időben nem volt általános védkötelezettség és a zsoldos seregnek inkább megvetésben, mint tiszteletben volt része. Az új hit követői megkeresztelésük után elhagyták a hadsereget. Szent Márton pl. hadnagya kedvéért két évig katona maradt, de azután letette fegyverét azzal a kijelentéssel, hogy csak Krisztus katonája akar lenni. Sok keresztyén a fegyverviselés megtagadásáért mártírhalált szenvedett.

Az egyház azonban a hadiszolgálatot soha sem tiltotta meg. Több reprezentánsa többé kevésbé elítélőleg nyilatkozott a háborúról, pl. Szt. Cyprián: „A gyilkosság büntett, ha egyesek követik el, de erényként és hősiességgént tisztelik, ha sokan teszik”.

Miután a keresztény egyház Konstantin császár alatt állami institucióvá [intézménnyé — a szerk.] lett, szükségesnek látta a háborúviselés igazolását, mert érdekében állt, hogy hatalmi pozícióját fegyveres erővel is támogassa. Az „igazságosság” volt az a feltétel, mely a háborút megengedette, s többnyire „önvédelemnek” minősítették, (mint a mai kor diplomatái) a világmeghódításra irányuló hadjáratokat. A kereszties hadjárat részletei közismertek.

A teológusok nagy éleseszsűséggel állapították meg azokat a módozatokat, melyek szerint háborúskodás megengedhető. Ámbár sajnálattal nyilatkoztak a háború pusztításairól, a benne való részvételt bizonyos esetekben mégis helyesnek találták. Szt. Ágoston [4. század — a szerk.] pl. a béke hívének mondta magát: „A béke a legdrágább legyen nekünk, nincs nagyobb dicsőség, mint a béke megőrzése. (Civitas Dei, LIII/14) — Ki a háborúra gondol, anélkül, hogy mély fájdalmat érezne, az emberiség minden érzését elvesztette” (Civ. Dei, LXIX/7). Mégis ő volt az, ki a támadóháborút avval indokolta, hogy ameddig nincs nemzetközi büntető hatalom, az igazságtalanul megsértett állam jogosult „önsegélyre” és büntető hadjárat eszközzésére. Aquinói Szt. Tamás három feltételt állított fel az „igazságos” háború jellemzésére, 1. hadüzenet a legfőbb állami hatalmi tekintély által, 2. igazságos indok, 3. helyes szándék.

Ha lehetséges volna is azt konstatálni, hogy melyik fél „bűnös” és melyik jár el tényleg igazságosan, akkor e theóriának az volna a konzekvenciája, hogy az egyik oldalon a keresztényeknek nem volna szabad háborúba menni. Erre gondolt Szt. Antal, mikor azt írta, hogy a katonák, kik igazságtalan háborúban vesznek részt, elkárhoznak.

Nehéz, sőt a „praxisban” [gyakorlatban — a szerk.] lehetetlen azon kívánság teljesítése, hogy a hadvezetőség a háborúban résztvevő katonákat a hadüzenet igazságosságáról meggyőzze, s a hadviselésnél az egyén lelkiismereti szabadságát sértetlenül hagyja. A lelkipásztorok is eddig többnyire elmulasztották kihirdetni, hogy melyik félnél van az „igazság” s ez az oka, hogy a katolikus papok, (úgy mint az összes más felekezetiek is) mindkét háborúskodó fél fegyvereire áldást mondtak és a hadvezetőség által kívánt minden szolgálatot megtettek. Egyes kivételek akadtak ugyan, de csak ellentétben az általános irányzattal. Megemlítendő, hogy assisi Szt. Ferenc elítélte a fegyverviselést, nemcsak a kolostor szerzetesére vonatkozólag, hanem a harmadik, „világi” rendhez tartozók részére is. Ez a szabályzat: „A barátoknak nem szabad gyilkoló fegyvert átvinni és bordan. Mindegyikük tartózkodjanak az ünnepies esküdteltől, kivéve a pápától megjelölt szükségeseteket...” évszázadokig érvényben is volt, de a rendhez tartozók nem mindig vették figyelembe. Végül is XIII. Leó pápa [1878–1903—a szerk.] felmentést adott e szabályzat alól, s a történelem különös véletleneként ugyanez a pápa 1894-ben kiadott encyklikájában [pápai körlevelében—a szerk.] energikusan elítélte az általános védkötelezettséget, miután a Ferenciek rendjének fegyverviselési tilalmát hatályon kívül helyezte.

A világháború kitörésekor X. Pius pápa [1835-1914 — a szerk.] fájdalmas, keserű szavakkal tiltakozott a háborús politika ellen és az őt követő XV. Benedek [1914-22—a szerk.] többször is felhívást intézett a hadviselő államok kormányaihoz a vérontás mielőbbi befejezése érdekében. E deklarációknak nem volt jelentős hatásuk, konkrét eredményre csak az vezetett volna, ha a háború elítélését a hadiszolgálat megtagadása követte volna az egyház tagjai részéről. Így azonban katolikus katolikus ellen fogott fegyvert, amint más vallás követői is felebarátaikat irtották az ellenséges lövészárkokban.

Sajnálatos tény az is, hogy az egyház nem méltatta kellő figyelemre a béke biztosítására irányuló törekvéseket, noha többször alkalma lett volna a politikai viszonyokba való beavatkozás nélkül a békemozgalmat hatásosan támogatni, mint pl. a hágai békekongferencián, vagy a békeegyesületek világkongresszusain stb. Sok vita folyik a házasság fölbontathatlanságáról, a halott-hamvasztásról s más ügyekről, de oly fontos kérdésnél, mint a háború kiküszöbölése, mindaddig elmaradt a katolikus egyház erőteljes kezdeményező föllépése.

Ha a protestáns egyházak felé tekintünk, akkor azok állásfoglalását illetőleg is hasonló tényekkel találkozunk, amit protestáns teológusok is beismernek. Prof. Dr. Martin Rade, a német békemozgalom egyik pionírja így kezdi a „Friedensbewegung” c. könyvben írt cikkét: „A protestáns egyházak, főként Németországban, a békemozgalom érdekében sajátosságosan csődöt mondtak. Protestáns jámborság volt ugyan az a talaj, melyben az első békebívek és béketársaságok elvei gyökereztek, de a protestáns egyház szervezete e törekvéseket nemcsak hogy támogatás nélkül hagyta, hanem gyakran még ellenük is fordult”.

Prof. Friedr. Siegmund-Schultze, az „egyházak nemzetközi szövetségének” áldozatkész és fáradhatatlan munkatársa, megemlíti „Die Eiche” című folyóirat 1926. évf. 3. számában, hogy a protestáns lelkészek békekísérletei a háború kitörésekor éppen olyan eredménytelenül maradtak, mint minden más ily kezdeményezés; az egyházak lelkiismerete későn ébredt föl.

A reformáció, noha sokat tett a szellemi fölszabadulás érdekében, a legtöbb országban u.m. Német-, Angol és Franciaországban nem a pacifizmus alapján állott s nem követte az erőszaknélküliség eszméjét. Cromwell puritán „katona-bibliát” osztatott ki, Luther Márton nem foglalt állást a háború ellen, sőt a német parasztlázadás alkalmával annak kegyetlen elfojtására intézett felhívást. Hollandiában a reformáció már inkább humanista és pacifista szellemben hódított tért, többek közt Erasmus (Rotterdam) több könyvében enegikusan küzdött az akkori (1515!) háború borzalmai ellen. „Szomorú látvány a hadseregeknél az a jelenet, mikor a kereszt tiünik fel mindkét oldalon a barcolók soraiban. Kereszt kereszt ellen és imádságok imádságok ellen, — kiált fel Erasmus, — csak azért, hogy egymást semmisítsék meg”.

Ha ellenben az anabaptista, mennonita, quáker vallásközösségek s több „eretnek” misztikus hitű szekta elveivel ismerkedünk meg, melyek az uralkodó autoritár egyházak kátéjától sokban különböznek, akkor látjuk azt a hitet újraéledni, melyet a kereszténység első évszázadainak tanításainál is megtalálunk. Husz János mártírhálála után Chelcicky Péter megalapította a „morva és cseh testvérek” közösséget, mely az erőszak eszközei helyett a szellemi harcot írta zászlajára. Az anabaptisták föllépése után, kik a reformáció szociális konzekvenciáit kívánták megvalósítani és az inkvizíció és a hatóságok kegyetlen üldözéseit szenvedték el, Menno Simon (1491 — 1561) vezetése alatt egy testvéri közösség alakult, mely az élet praktikus vonatkozásaiban is követte az evangéliumi tanításokat. A mennonita vallásközösség, mely az Egy.-Államokban, Németországban, Oroszországban, Hollandiában s másutt ma is fennáll, megtiltotta tagjainak, hogy a „gonosznak gonosz eszközökkel ellentálljanak”. A mennoniták nem fegyvereztek föl kereskedőhajóikat, megtagadták a hadiszolgálatot, sőt a hadviselés elősegítését is a hadiszállítások s adófizetés által és inkább a szigorú büntetéseket viselték.

Forrás: Korunk, 1930. árpilis

Fotó: Füle Tamás

Találkozás Regéczy-Nagy Lászlóval

**1956-os szabadságharcos,
a Bibó-Göncz-Regéczy-per harmadrendű vádlottja**

Február 1-jén, az istentisztelet után — ahogy azt az ilyen programjainknál megszoktuk, külön busszal — gyülekezetünk közösségével a Terror Háza kiállítását tekintjük meg. A kiállítás után Regéczy-Nagy Lászlóval, az 1956-os szerepvállalásáért tizenöt év börtönre ítélt szabadságharcossal találkozunk, és vele beszélgethetünk. Eből az alkalomból közöljük az egyik beszédét.

Mennyei és földi szabadság

Majdnem laposan közmondásszerű, hogy a magyarság történetének közel fél évezrede szerves része a szabadság utáni vágy, az azért folytatott küzdelem. Illyéstől tanultam, hogy milyen hatással lehet a nemzet jellemére az, hogy nálunk évszázadokon át aki kiállt a hazáért, fejét vesztette, s megmaradt szaporítani a fajt az, aki behódolt. Ez azt jelenti, hogy harcoltunk a szabadságért, rajtavesztettünk, a nemzet legjobbjait áldoztuk fel nagyon soványka eredményért, és ez meg is látszik rajtunk. Hiszen a háborúban általában a legjobbak esnek el, és akik megmaradtak, azokat a győztes megtörte, felhígította a tudatukat, meghamisította a történelmüket. Nem vagyunk már azok, akik fél évezreddel ezelőtt voltunk. Emberileg szólva „nagyon ráfizettünk”.

Az agg Kossuth turini magányában azon töprengett, hogyan hagyhatná a maga harcának a tanulságát az utókorra. Híresen jó fogalmazó volt, és végül négy rövid mondatot írt le: „Nem győztünk, de harcoltunk. Nem törtük meg az elnyomást, de akadályoztuk. Nem mentettük meg a hazát, de védjük. És ha egyszer a történelmünket megírják, annyit elmondhatnak rólunk, hogy ellenálltunk.” Ismerve a szinte természetünkké vált mindenkor szabadságharcot, minden évszázad-

ban legalább egyszer megvívott szabadságharcaink veszteséglistáját, ez bizony eredménynek sovány. De ha a másik oldalról nézzük: ha ezt sem tesszük, mi lenne ma belőlünk? Semmi! Meg se maradtunk volna.

Ezen még el lehetne morfondírozni egy darabig, mert hiszen emberek vagyunk, és szabad nekünk a magunk dolgait emberi színvonalon értékelni, a tanulságokat levonni. Aztán az ember egyszer csak azt találja a János evangéliumában, hogy „Én vagyok az út, az igazság és az élet.” „És az igazság, ha megismeritek, szabaddá tesz titeket.” Másféle szabadság, az Isten szabadsága. Jézus Krisztus nem arról beszélt, amiért mi az életünket áldoztuk.

Megroppantam, amikor ez egyszer elért a tudatomig, sőt azon túl, annál mélyebbre. Mondjam úgy, hogy a szívemig? Uram, hát én a többi magyarral együtt teljesen tévúton jártam volna mostanáig? De aztán Jeremiás történetét olvastam megint, akit, szegényt, a királyt körülvevő hatalmi kör, amelyik a királyt is sakban tartotta, bedobott egy pöcegödörbe. Érdemes elolvasni a körülményeket. Olyan sűrűn beépített városban, mint amilyen Jeruzsálem volt, az egykori víztartály, ciszterna, víz helyett sarat tartalmazott, és abba behányták minden fölösleget. Ebbe dobták bele Jeremiást, hogy ott haljon meg. Nemcsak halál, de csúf halál is várta ott. Azután az Úristen szabadulást rendelt a számára; egy szerezsen [etióp – a szerk.], egy hívő szerezsen a királyi udvarból addig járt a király nyakára, míg a király dacolva a klikkel harminc embert kirendelt, hogy húzzák ki Jeremiást abból a fertőből, amelyben nyakig volt. Megszabadult, és a tömlőc udva-

rán várhatta be Jeruzsálem ostromának a végét, és amíg volt kenyér a városban, mindennap kapott ő is egy darabot.

A förtelmes halálhoz képest ez szabadság volt. Az általuk áhított szabad élethez képest csak egy kicsit enyhített rablás. Mégis Isten Jeremiással volt. Ne tagadjuk meg tőle! Csúnya, huszadik századi, túlzásba vitt pietizmus [az imádságot olykor a végletekig túlhangsúlyozó vallásos irányzat – a szerk.] lenne, ha ezt semmibe vennénk. Jeremiás könyörgött a királynak: Uram, király, ne engedd, hogy visszavigyenek a tömlőcbe, mert ott halok meg.

Szóval ez a szabadság, amely a mi szintünkön vívható, ez is szabadság. Csak amennyivel magasabb az ég a földnél, amennyire megfoghatatlan a számunkra, négydimenziós lények számára a végtelen, akkora a különbség az Isten adta szabadság és a földön kiharcolható szabadság között. Jó ezt tudni! Most is harcolunk a szabadságért. '56-ban én aztán alaposan láthattam, hogy fiaink és lányaink milyen hősi módon harcoltak a haza szabadságáért. Fogalmuk se lehetett arról, hogy milyen az utcai harc. Pokol! Mint egykori katona tanultam én: a legrosszabb fajta harctér a város.

Hősnek kellett lenniük. És aki nem

esett el a harcban, az ott ült egy emelettel alattunk a földszinti zárkákban. Mi – a Nagy Imre-per kapcsán elítéltek – azt hittük, hogy a tizenöt év meg az életfogytiglani ítélet nagyon súlyos, míg ki nem derült, hogy alattunk vannak a halálos zárkák, ahonnan minden nap kivesznek egy, néha két embert, és viszik az akasztófa alá. Micsoda különbség! És ezeknek a hős gyerekeknek ott is hősnek kellett lenni, másodszor is. Nem remegve, sírva, visítva, ellenállva, kapálózva, hanem hősként menni az akasztófa alá. Ha nem fizettek az életükkel az utcai harcban, fizettek az akasztófa alatt. Nagy ár ez, és sokat kaptunk érte.

Mégis, más dimenzióban van az, amiért Jézus Krisztus adta az életét, az a szabadság, amire az Ő megismerése, az Ő igazságának a megismerése visz el bennünket. Azt mondta Pilátusnak, hogy én azért jöttem, hogy tanúbizonyságot tegyek az igazságról. Ez a kifinomult római elme kinjában elmosolyodott, hogy „Micsoda az igazság?”

Mi pedig megtanultunk nagyon is kételkedve tekinteni arra a szabadságra, amelyet emberileg elérhetünk. Nem tartós az, s amíg megvan, addig is olyan nehezen éljük meg, mi, magyarok talán még nehezebben, mint mások.

Széchenyi négy bokorba szedte össze a magyar nemzeti hibákat, bűnöket: szalmaláng-természet, érzelmi politizálás, irigység és a közügyek iránti restség. Érdemes elgondolkodni, hogy magyarok vagyunk mi még? Hát, legalábbis a nemzeti bűnökben való alapos részvételünkkel bármikor bizonyítani tudjuk, hogy igen, már ha ez a kritérium.

Olyan ígéret nincs, hogy a teljes magyarság megtér. Amikor ránk szakadt az a kettős ítélet, Rákosi, ez a gonosz elme azt mondta róla Stomm Marcell tábornoknak, a rangidős hadifogolynak: „Nézzé, én nem ígérhetek maguknak egyebet, mint Moháccsal súlyosbított Trianont.” Ezt kaptuk, és az akkori magyarságnak jó része összeroskadt, szembenézett az Úristennel, a bűneivel, és ebből lett az az ébredés, amelyből a református egyház még ma

is él. Szóval megismerjük az igazságot, amit csak hittel lehet megfogni. És ha szabad a római levélből idéznem: „azért hitből, hogy kegyelemből legyen.” Minden nap kicsit győtrődvé imádkozom azért, hogy minél több magyar megismerhesse ezt az igazságot. Akkor talán másként vívnánk a szabadságharcunkat, és amire eljutottunk, másképp élnénk meg. A Széchenyi által emlegetett nemzeti bűnök a harcra talán alkalmassá tesznek minket, de a szabadság megélésére egyelőre nem. Most itt azért, magunk között, örömmel kell mondanom, hogy valami mintha megmozdult volna; s most elsősorban az emberi szívekre gondolok. Nem azt mondom, hogy ébredés kezdődött, nem, nem erről van szó. De mozgott valami ama bizonyos, emberi módon megtapasztalható, kivívható szabadság terén. Nem is olyan régen fogalmazott úgy Csiha Kálmán néhai kolozsvári püspök, hogy ma a nemzet szíve a határokon kívül van. Igaza volt! Ez körülbelül tíz évvel ezelőtt történt. Ma már valami ahhoz hasonlót talán itthon is várhatunk, és azért akkor hálát is kell adnunk. Azonban az igazi szabadság az, amiért Krisztus meghalt, az az ő igazsága. Kár lenne ez alatt bármi egyébbe megalkudni.

(forrás: parokia.hu)

Látogatás a Terror házában

Február 1-jén, közvetlenül az istentisztelet után megyünk el a Terror házába. A múzeumban idegenvezető segít bennünket eligazodni a gazdag gyűjtemény anyagai között. Ezt követően Regéczy-Nagy Lászlóval beszélgethetünk. Tekintettel arra, hogy a külön busz költsége akkor a legideálisabb, ha legalább 40-en veszünk részt a programon, azt kérjük a testvérektől, hogy mielőbb jelezzék részvételi szándékukat Friedrich Marcsinál!

December 26. 10.00 óra

Gyermek-istentisztelet

felnőtteknek is

A karácsony másnapi istentisztelet, az igehirdetés, a közös éneklés idén is elsősorban a gyermekeket szólítja meg, az ő korosztályi sajátosságaihoz igazodik. Éppen ezért ezen az ünnepi alkalmon a gyermek-istentisztelet nem lesz megtartva. Közösségünkben egy évben egyszer a felnőttek igazodnak a gyermekek szükségleteihez.

Rézsó Vince

történész,

a Hír Tv szerkesztő-riportere

Ferenczi Zoltán

közigazgatási szakvizsgával
rendelkező lelkész

Rovatunkban hazai és nemzetközi közéleti, egyházi és társadalmi folyamatokról beszélgetünk olyan gyülekezeti tagjainkkal, akik érdeklődnek a közélet iránt, esetleg közelről látják annak eseményeit, összefüggéseit.

R.V.: Nemrég voltam a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácson. Ezt az Országos Érdekegyeztető Tanács helyett állította fel a mostani kormányzat. Ami más, hogy ebbe a szervezetbe meghívást kaptak a civilek, a tudomány képviselői és az egyházak is. Tegnap épp a költségvetést véleményezték.

F.Z.: Amikor a püspökök véleményezik a költségvetési törvényt, annak van fogantatja? Mit csinál egy ilyen tanácsban az egyház?

R.V.: Ott ül az összes történelmi vallás képviselője, és itt mindenki elmondhatja, hogy mi fáj.

F.Z.: És az egyházak elmondták, hogy mi fáj?

R.V.: Tegnap éppen az egyházaknak semmi nem fáj, de ha történetesen lett volna ilyen, akkor ott elmondhatták volna.

F.Z.: Persze az egyházak kiemelten előnyös helyzetben vannak e tekintetben...

R.V.: ...Igen, most. Bár azt gondolom, hogy az állami gyámkodás csak ideig-óráig előnyös. Hosszú távon inkább hátrányt jelent. Amikor az egyház hozzászólik ahhoz, hogy külső forrásokból finanszírozza a hitéleti tevékenységeit, óriási kockázatot rejt, hogyha egyszer mégis csak elzáródnak a pénzcspapok. Az egyházak többsége – talán a római katolikusokat kivéve – néhány hónapon belül összeomlana.

F.Z.: Azért érdekes, amit mondasz, mert

az egyház – illetve annak működése – teológiai értelemben nem szabadna, hogy pénzügyi érdekekhez kötődjön. Amit elmondasz azt erősíti meg, hogy az egyházak hit- és közéleti döntései ezeknek az érdekeknek rendelődnék alá. Lehet, hogy csak költői kérdés, hogy vajon mi történik, amikor a ránk bízott értékek ütköznek a pénzügyi érdekeinkkel...

R.V.: Nagyon jó példa volt erre, amikor az egyházak mindenféle iskolát átvettek. Valójában ez mindenféle szakmai koncepció nélkül történt. Szerintem ez rendkívül rossz döntés volt. Nem is kell messzire menni. Gondoljunk csak arra, hogy a rendszerváltás óta a felekezeti iskolák semmilyen tekintetben nem teljesítették be a korábban hozzájuk fűzött reményeket. Hiába járnak tömegek a felekezeti iskolákba, mégis üresek a templomok. Kívülről, a közélet világából nézve azt gondolom, ha a tényeket egymás mellé rakjuk, akkor arra a következtetésre juthatunk csak, hogy itt valaki valamit nagyon rosszul csinál. Néha az embernek az a benyomása, mintha az egyházi iskolák valódi és elsődleges célja a pénzügyi források megteremtése lenne. Innentől kezdve ez business.

F.Z.: Persze, de a másik oldalon azt is láthatjuk, hogy az egyházak óriási társadalmi nyomás alatt élnek. Néha mint ha ezekben a pótcselkekvésekben, amit az egyház intézményi működésében, az iskolák vagy szociális intézmények világában láthatunk – túl annak üzleti vonatkozásán –, nem ritkán az egyház vagy egy gyülekezet saját létjogosultságát, indokolhatóságát keresi. Szeretné

felmutatni, miért és mitől hasznos része az egyház a társadalomnak. Ebben persze egy súlyos ítéletet is megfogalmazunk magunk felett, tudniillik, hogy mi nem látjuk elég hasznosnak az egyház eredeti, bibliai küldetésének végzését. Szerinted a társadalom véleményformáló közszereplőinek van képe arról, hogy mire jó az egyház?

R.V.: Nincs. Főleg a balliberális oldalon látszik nagyon élesen, hogy semmilyen elképzelésük nincs erről. De a jobboldalon sem egyértelmű ez a kérdés. Itt van a vasárnapi nyitva tartás kérdése. Engem meglep a baloldal felháborodása. Még a Kádár-korszakban sem voltak nyitva az üzletek, sőt szombaton is csak korlátozottan voltak nyitva a boltok.

F.Z.: De nem lehet, hogy ennek a vitának a valódi mozgatórugói nemzetközi kitekintést igényelnek? Ugye a neoliberalis gazdaságpolitika megköveteli ezt a működési módot. Ennek a gazdaságpolitikának a fenntartásához szükség van a jóléti centrumországokra, ahol lassan már a péntek is szabadnap, az ún. félperifériás országokra, mint amilyen Magyarország, és a perifériás országokra, amelyeket szinte csak kizsákmányolnak. A mi félperifériás létünkben nem engedhető meg, hogy a jóléti javakból többet merítsünk, mert különben felborulna a rendszer.

R.V.: Igen, ehhez a gazdaságpolitikához egy ilyen struktúrát kell fenntartani. Az egész eleve így lett kitalálva. Sőt az EU-csatlakozás egész támogatási rendszere ezt a működési módot teszi szükségessé.

F.Z.: *De te látsz valódi mozgásteret ebben a politikai folyamatban, amelyben az egyházak korrekt módon képviselhetnék a véleményüket? Sokat gondolkodtam azon, vajon hogyan lehet gondolkozni a keresztyén pártokról, illetve azok teológiai legitimitásáról?*

Harrach Péternek volt egy érdekes gondolata a közelmúltban, csak azt gondoltam, azt a pár embert leszámítva, aki jártas a keresztyén szubkultúrában, senki nem értette őt. Azt mondta, hogy Magyarországon nincs keresztyén-szociális gondolat. A két világháború között ebben sokkal előrébb voltunk.

F.Z.: *Igen, nálunk akkor virágzott a keresztyénszocializmus.*

R.V.: Ehhez képest most mindenki leszólja a keresztyéndemokratákat, pedig semmi olyat nem javasolnak, ami nem lenne érthető vagy üdvözlendő. Tőlünk nyugatabbra nincsenek nyitva az üzletek még Ausztriában sem. Sőt, Németországban már csak harmincegynéhány óra a munkahét. Valójában a Keresztyéndemokrata Néppárt egyfajta réteg-műfajt képvisel, hiszen ha a Fidesz nem juttatná be állandóan a Parlamentbe, önállóan biztosan nem jutna be. Ma ilyen üzenetekkel nem lehet tömegeket megmozgatni.

F.Z.: *Mert volt ilyen üzenete a KDNP-nek?*

R.V.: Igen, bizonyos témákban van. A családi adózás vagy a vasárnapi munkaszüneti nap például ilyen.

F.Z.: *De a családi adózás háttérében nem teológiai impulzusok állnak.*

R.V.: Persze, de találkozik az egyházak által képviselt értékekkel. Nem biztos, hogy a keresztyénségnek feltétlenül kell, hogy legyen politikai vetülete. Nyilvánvaló, hogy a KDNP a politikájában sem feltétlenül keresztyén alapokon álló közéleti kérdéseket jelenít meg.

F.Z.: *Az egyházakat illetően azt gondolom, célszerű éles különbséget tenni a politika eredeti – közéleti – értelme és a pártpolitikai hatalmi törekvések között. Az egyházunknak az utóbbi évtizedekben nem volt önálló politikai, közéleti hangja. Hol a Fidesz, hol a MIÉP, hol az MDF, hol az MSZMP közéleti szócsöveként működtek. Nekem az egyik legijesztőbb élményem a most már elhalkuló december 5-i anomália volt. Az*

egyházak rámozdultak egy olyan hatalmi tesztre, amelyben ráadásul egy csomagban szavaztunk a határon túli magyarokról egy sor más részben elhanyagolható kérdés mellett. Ha ekkortájt valaki felhívta arra a figyelmet közegyházi fórumokon, hogy itt a pártok a határon túli magyarokat erősen megkérdőjelezhető módon használják fel pró és kontra, már-már nemzetárulónak kiáltották ki. Aztán meglepetten hallottam az egyik Vasárnapi újság műsorában az egyik magas beosztású egyházi vezetőt, aki bejelentette, hogy a december 5-ével kapcsolatos szerepvállalásunk elhibázott volt. A szépséghibája ennek az interjúnak az volt, hogy – mint utóbb kiderült – ezt is a Fidesz jelentette be előbb. Mi ez esetben is csak a kormánypárt visszhangja voltunk. Mintha nem lennének önálló közéleti témaköreink...

R.V.: Igen, egyfajta sodródás figyelhető meg az egyházak közéleti szerepvállalásában, amely mögött egyfajta szereptévesztés is megfigyelhető. Ebben sokat segítene egy második kamara, amit érdekes módon épp Medgyessy Péter hangoztatott annak előtte. Ha ez megvalósult volna, akkor nem lenne szükség mindenféle megfoghatatlan látszatszervezetre, hiszen az egyházak a felsőházban megfelelő keretek között tudnák érvényesíteni a saját politikájukat. Ez Németországban például kitűnően működik. Ma Magyarországon az egyházak – tisztelet a kivételnek – valójában besoroltak a politikai jobboldal mögé, ami teológiai szempontból élesen kifogásolható.

F.Z.: *Lehet ezt egyáltalán jól csinálni?*

R.V.: Egyrészt ahhoz a baloldalnak is komolyan meg kellene változnia. Amíg a baloldal a gyurcsányi megközelítésben tekint az egyházakra, addig nagyon nehéz találkozási pontokat találni. Valójában ennek a baloldali hozzáállásnak komoly szerepe volt abban, hogy az egyház ilyen radikálisan köteleződött el a jobboldali politizálás mellett.

F.Z.: *Azt teljesen elképzelhetetlennek tartod, hogy az egyház nem politikai pártok, hanem ügyek mellett köteleződik el?*

R.V.: Persze, nagyon jó lenne ügyek mellett elköteleződni, de ez jelen pillanatban nem kivitelezhető. Ehhez teljesen újra kellene alapozni a közéletet.

Valójában egy negyedik köztársaság lenne ehhez szükséges.

F.Z.: *Ugyanakkor van egy sor hagyományosan baloldali témakör, amely teológiai szempontból teljes mértékben támogatandó lenne. Ilyen például a szegénység. Persze azt is látjuk, hogy a jobboldali pártok néha egészen meglepő baloldali ötletekkel állnak elő és fordítva. Ha csak a Fidesz történetét nézzük, amely messze radikálisabb baloldali párt volt, mint az SZDSZ...*

R.V.: Na, ez az a kusza helyzet, amit egy nyugatnémet nem értene. Én óriási problémának tartom ezt az Orbán-féle politikai megközelítést, amely szerint szinte minden olyan törekvést támogat, amely beilleszthető a párt folyamataiba, ugyanakkor a Fidesz lassan teljesen elveszíti az arcát. A Fidesznek ma már nincs olyan jól megrajzolható politikai karaktere, mint amilyen az előző ciklusban még fellelhető volt. Ma a Fidesznek nem lehet meghatározni a világnézetét. Szerintem a Fidesznek nem tett jót ez az utóbbi négy év. Persze lehet, hogy nálunk törvényszerű, hogyha egy párt kormányra kerül, akkor bizonyos témákat elfelejt, más témákat meg felkarol, de sajnos kimondhatjuk, hogy hazánkban olyan keresztyén párt, mint amilyen a két világháború között volt, olyan nincs.

F.Z.: *Pedig az egyház lenne a közélet lelke vagy lelkiismerete. Ha van az MSZP-nek, DK-nak vagy bármelyik pártnak egy olyan ügye, amely mellé oda lehetne állni, vajon nem lenne-e erkölcsi feladata az egyháznak ezt megtenni még akkor is, ha ismerjük azokat a megnyilvánulásokat, amelyekről már beszéltünk is. A rendszerváltoztatás óta rengeteg olyan történetet láttam, amikor egy teológiailag vállalható jó ügy mellé azért nem álltunk oda, mert egy baloldali párt vetette fel, és egy teológiailag vagy szakmailag még kevésbé vagy egyáltalán nem vállalható ügy mellé meg az értékeink ellenére is odaálltunk, mert az egyik éppen aktuális vezérpártunk tűzte napirendre — most mindegy is, hogy aktuálisan melyik.*

R.V.: Az a baj ezzel a kétharmados felhatalmazással, hogy a Fidesz a saját képére és hasonlatosságára alakította át az államot. Nagyon jó lett volna, ha az Ellenzéki Kerekasztalnak ezeket a kérdéseket sikerült volna megoldaniuk, de nem sikerült. Ha akkor lett volna egy

alkotmányozó nemzetgyűlés, amely kimondja azokat a sarokpontokat, hogy melyek azok a témák, amelyekhez nem nyúl senki, akkor ez a mai helyzet elkerülhető lett volna. De ma nincs nemzeti minimum.

F.Z.: Igen, de akkor ezek a problémák nem polarizálódtak olyan mértékben, mint ma.

R.V.: Én azt gondolom, az jelenti a probléma gyökerét, hogy ma nálunk nincs egy normális, európai értelemben vett baloldal.

F.Z.: Külföldön ez hogy van? Mit csinálnak máshogy Európában vagy az Egyesült Államokban?

R.V.: Az USA egészen más.

F.Z.: Igen, de ott óriási befolyása van az egyházaknak...

R.V.: Jó, de szerintem az sem jó. De ha megnézzük az Egyesült Államok politikáját, ott is kizárólag egyetlen mozgatórugó irányítja a folyamatokat, a hatalom. Jó példa erre a jelenlegi konfliktus. Miért haragszanak ránk az amerikaiak? Mert az oroszoktól az ukránok megkezdésével akarunk energiahordozót vásárolni. Elképesztően sok pénzt öltek bele az ukrán változásokba, és Ukrajnának egyetlen zsarolási lehetősége van, hogy rajtuk keresztül jön Európába a gáz. Európa azért más. A hazai közéletben mindig a német modell volt a viszonyítási pont. Egészen más lenne a magyar politikai élet, ha egy olyan baloldali párt lenne itt, mint a CSU vagy SPD.

F.Z.: Hogyan lehet az egyháznak egy ilyen társadalmi helyzetben működni a közéletben?

R.V.: Ehhez legelőször az egyház szervezetének kellene változnia. A jelenlegi püspöki rendszer elég sajátos színezetet ad az állammal való kapcsolatnak. Az állam nyilván a püspökkel és a zsinat elnökével tart kapcsolatot.

F.Z.: Igen, de ebből a szempontból ez legalább annyira lehet előny, mint hátrány...

R.V.: ...Akkor, ha megfelelő emberek ülnek megfelelő székekben. Ma, ha végignézzük az egyházi vezetőkön, azt látjuk, hogy nem mindig a legmegfele-

lőbb emberek kerülnek döntéshozói székbe. A püspökök közül én magam egy püspököt látok olyannak, akit alkalmasnak tartok a megbízatására. Az egyháznak pedig egyáltalán nem tenne rosszat, ha a zsinat elnöke épp egy olyan püspök lenne, akiről általában így vélekednek. Itt a paletta elég széles az apróbb közéleti baklövésektől az állampárttal való együttműködés hiteles cáfolatának hiányáig bezárólag. Ha az ügynöklistákat nyilvánosságra hozzák, akkor számtalan ilyen kedvezőtlen fordulat elkerülhető lett volna.

F.Z.: Igen, de ezt a Fidesz sem hozza nyilvánosságra...

R.V.: A csehek és a lengyelek ezt tisztességesen megcsinálták. Ott, ha egy lelkész együttműködött az állampárttal, nemhogy országgyűlési képviselő nem lehetett volna, hanem semmilyen tisztiséget nem tölthet be. Épp a napokban nyilatkozta Németh Miklós, hogy ő átadta a teljes paksamétát Antall Józsefnek. Antall miért nem hozta ezt nyilvánosságra?

F.Z.: Amennyire én tudom, Antall keze rendkívüli módon meg volt kötve, hiszen az egész állami apparátus az állampárt által megbízhatónak mondott emberek sorából került ki.

R.V.: Csak neki ezt fel kellett volna vállalnia, és akkor ügynök lelkészek nem lennének ma is meghatározó pozícióban az egyház vagy éppen az állam életében. Számomra innentől kezdve hiteltelen az egész.

F.Z.: Igen, de ott volt Vályi-Nagy Ervin, egy kitűnő teológiai professzor, akit félholtra vertek, és úgy írta alá a beszervezési nyilatkozatot.

R.V.: Jó, de a VI-os karton nem jelentett semmit. Az, hogy valaki aláírta a nyilatkozatot, az nem jelentette azt, hogy ő ügynök is volt.

F.Z.: Számomra azért is nehéz ez az örökség, mert messze túlmutat a beszervezett esperesek, püspökök, nagygyülekezeti lelkészek kollaborációján. Ez az örökség messze a rendszerváltás után is működött bennünket. Különös anakronisztikus élmény így látni a döntési és elosztási folyamatainkat, az átláthatóságunkat, struktúránkat, kapcsolatrendszerünket... Ezek a mai napig hordozzák a szocializmus jegyeit.

R.V.: Persze. Nézd meg azokat a lelkészeket, akik tudhatóan együttműködtek a kommunistákkal, micsoda karriereket futnak be a mai napig, olykor épp jobboldali közéleti közegben. Az más kérdés, hogy miként tudsz így a Szentírásra hivatkozni.

F.Z.: Egy olyan kis gyülekezetben, mint a miénk, amelynek soha nem lesz közegyházi súlya, nem lesz szerepe a hatalomban, közéletben, ebből a szempontból jelentéktelen közösség, szerinted kell-e komolyan vennie a közéleti felelősségét?

R.V.: Én egyáltalán nem mondanám, hogy egy olyan közösség, mint a miénk, jelentéktelen lenne. Rendkívül viszonylagos, hogy mi a jelentéktelen és mi nem. Attól, hogy egy közösség kicsi, egyáltalán nem biztos, hogy értéktelen vagy jelentéktelen. Épp az Isten világában nincs szoros összefüggés a mennyiség és a minőség között.

F.Z.: Igen, de az egyházban – bár meggyőződésem, hogy ezek a közösségek nagyon komoly értéket hordoznak – sajnos épp ezek a mienkhez hasonló gyülekezetek kis közösségek az alsó kategóriás gyülekezetek. Ebben az elfogadhatatlan és indokolhatatlan lelkipásztor-karrierizmusban, amelynek tanúi vagyunk, ott lebeg a felszínen ott lebeg, hogy a tehetséges, valamire való lelkészek előbb-utóbb nagyobb gyülekezetbe kerülnek majd. Számomra egészen megdöbbentő látni ennek a folyamatnak a végtelenül torzító hatását, hogy például a végzős teológusok egy része kizárólag Budapesten akar lelkészi állást elfoglalni

R.V.: Épp ez a baj. Az az egyházszervezet, amelyről beszélgettünk, épp itt üt vissza, hiszen az komoly reformra szorulna. Úgy érzem, a református egyház nem tudja eldönteni, hogy ez egy alulról építkező egyház, vagy egy felülről kézi vezérelt intézmény. És akkor tényleg nem kell csodálkozni azon, hogy egyszer csak eltűnik 200.000 ember az egyházból, ahogy a népszámlásból ez kiderül. Nagyon jól leképeződik ez a hangulat az egyházi médiumokon. A Reformátusok Lapja ma ugyanazt a hangulatot sugározza, mint a Kádár-korszakban. Így nagyon nehéz eljuttatni az üzenetünket a szélesebb társadalomhoz. Persze egyáltalán nem biztos, hogy a média világában a nyomtatott sajtóban kell eljutnunk az emberekhez.

Szabados Ádám

Kálvinista teológus, a Veszprémi Evangéliumi Keresztény Gyülekezet lelkipásztora, a European Leadership Forum magyarországi szekciójának vezetője, a Divinity.hu honlap szerzője, a KRE-HTK doktorandusza. Tanulmányait a Veszprémi Egyetemen (angol nyelv és irodalom szak), a Schloss Mittersill Study Centre-ben (Diploma in Biblical Studies and Culture), majd a St. Louis-i Covenant Theological Seminary-n (ThM in Exegetical Theology) végezte. 2008-ban a Harmat Kiadó gondozásában jelent meg *Erosz nyomában* című esszékötetete.

Szósóló: *Te egyszerre láthatod a hazai és a nemzetközi folyamatokat az egyházon belül és kívül is. Hogy látod, milyen kihívásokkal kell szembenéznie a 21. század keresztyén gyülekezeteinek?*

SZ.Á.: Az ösztönzés iránti igény, a tekintély megkérdőjelezése, a szexuális identitásról szóló diskurzus változásai, a technikai fejlődés bővítése — csak néhány mai társadalmunk jellemzői közül, amelyekkel az egyháznak is szembe kell néznie. Megjelent az intézményes tekintéllyel szembeni lázadás, illetve bizalmatlanság, melynek nálunk táptalajt ad a tekintéllyel kapcsolatos számtalan rossz tapasztalat is. Ez nem kizárólag a szocializmus öröksége. Már a felvilágosodás is hozta magával. Isten, az állam, az egyház, a közoktatás — egyik sem magától értetődő többé. A magyar társadalom megosztott abban is, hogy milyen mértékben fogad be nyugatról érkező trendeket. Ennek jó mércéje az, ahogy a hazai közélet — beleértve az egyházakat is — a homoszexualitással kapcsolatos nyugati diskurzusra reagál. Míg a nyugati tendenciákhoz igazodó liberálisabb online felületeken finomhangolás zajlik,

addig a konzervatív vagy az egyházi sajtóban inkább erős reakcióval találkozunk. Ezt kifejezi az alaptörvény-módosítás is. Ugyanakkor, egyfajta zavar is érződik. Váratlanul megjelennek az egyházon belül is olyan trendek, amelyek érzésem szerint időnként meglepik a nemegyházi konzervatívokat is. Ilyen például az, amikor véleményformáló egyházi személyek beszélnek arról, hogy a homoszexuális párkapcsolat és a krisztuskövetés összeegyeztethetők egymással.

Szósóló: *Miben különbözik a magyar és az amerikai keresztyénség reakciója ezekben a kérdésekben?*

SZ.Á.: Amerikában villámgyorsan zajlott le az a folyamat, ami jelenleg sokkolja a konzervatívokat. Amikor Obamát elnöknek választották, feltették neki azt a kérdést, hogy támogatja-e a melegházaságokat. Egyértelműen nemmel válaszolt. Nyolc év alatt lezajlott egy olyan folyamat, amelynek eredményeként ma bárkit, aki így felelne erre a kérdésre, kiírnának az elfogadható diskurzus szereplői közül. Ez persze nem azt jelenti, hogy nincsen vita, de úgy tűnik, hogy az amerikai társadalom többségében ez a vita eldőlt. Valaki, aki elemezte ezt a folyamatot, azt mondta, Amerika társadalmának egyharmada elkötelezett konzervatív keresztyénekből, egyharmada szekuláris liberálisokból, egyharmada pedig olyanokból áll, akik társadalmi kérdésekben eddig inkább a konzervatívokkal együtt gondolkodtak. Az elmúlt évtizedben ez az egyharmad átpártolt a szekuláris egyharmad mögé. A konzervatívok ma kisebbséget képeznek, pedig korábban elképzelhetetlen volt, hogy a társadalmi konszenzus ebben a kérdésben megváltozzon.

Szósóló: *...és Magyarországon?*

SZ.Á.: Kicsit másként látom a hazai helyzetet, hiszen Amerikának viszonylag rövid az emlékezete. Az egész amerikai kultúra arról szól, hogy állandóan önmagát dekonstruálja, míg a mi társadalmunk sokkal jobban ragaszkodik a gyökereihez. Mi a régi házakat megvédjük, nem lebontjuk, ezért nálunk sokkal lassabban megy végbe egy ilyen folyamat, és abban sem vagyok biztos, hogy mire nálunk végbemenne, addigra nem fordul meg Amerikában a trend. Mert úgy vélem, hogy itt egy divatról van szó, amelyet nagymértékben erősít az amerikai

művészvilág és a filmipar, ahol magasan felülreprezentáltak a homoszexuálisok. Nagyon erős lobbierdekerek formálják a közvéleményt, és a fiatalok között trendivé vált ennek az iránynak az elfogadása. De azt, hogy mi lesz tíz év múlva, nem tudjuk. Ami miatt azt valószínűsítem, hogy előrehalad majd ez a folyamat, az az, hogy az egész nyugati világban zajló folyamatról van szó. Emellett vannak sokkal mélyebben meghúzódó kérdések is, amik továbbgenerálják ezt a folyamatot. Ilyen az esszencializmustól való elfordulás. (Az esszencializmus szerint a világ és benne az ember állandó, megváltoztathatatlan tulajdonságokkal van felruházva.) A mai kultúrára sokkal inkább jellemző az a gondolkodásmód, amely egyrésztől nem állandónak, hanem folyamatosan változásban lévőnek tekinti a dolgokat, másrésztől pedig — részben a huszadik századi egzisztencializmus hatására — mi vagyunk azok, akik jelentéssel ruházzuk fel a dolgokat, hiszen azok nem rendelkeznek eredendő jelentéssel. Ez kihat arra is, hogy az identitásunkat hogyan határozzuk meg mi magunk.

Szósóló: *Ez nagyon nagy változást jelent meg az önazonosságunkkal kapcsolatban is...*

SZ.Á.: Ma egyre inkább mi magunk teremtjük meg a saját identitásunkat, nem pedig a szüleink vagy a szüleink szakmája, nem a közösségeink, nem a régió vagy a vallásunk, hanem olyan dolgok, amelyeket mi magunk fedezünk fel vagy találunk ki magunk számára. A saját identitás „dekonstruálása” és „rekonstruálása” Amerikában régebbi és meghatározóbb folyamat. Ám a globalizációval nálunk is egyre jellemzőbbé vált, hiszen sokkal több tükörbe nézünk bele, mint korábban.

Szósóló: *Ezért kap ilyen nagy hangsúlyt a szexuális identitás is?*

SZ.Á.: A nyugati világban eljutottunk oda, hogy a nemi identitás adottságát is megkérdőjelezzük. Kérdés, hogy miért állunk meg ott, hogy férfi, nő, leszbikus, homoszexuális, transznemű stb. Ha ezt a sort logikusan tovább akarjuk vinni, semmi okát nem látom annak, hogy miért ne kerüljön a listára a pedofil, a zoofil vagy akármi más. Vagy ha a házasságot újraértelmezzük, miért ne nyissuk meg azt a lehetőséget, hogy valaki a saját apjával vagy a saját fiával lépjen